
Τουριστικός Οδηγός Επισκέπτη

**ΣΧΟΛΗ ΕΦΕΔΡΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ
ΠΕΖΙΚΟΥ**

Πίνακας Περιεχομένων

Καλωσορίσατε στο νησί της Κρήτης!.....	4
Η πόλη του Ηράκλειου.....	6
Μινωικό Ηράκλειο	6
Το όνομα Ηράκλειο.....	6
Βυζαντινό Ηράκλειο - το Κάστρο	7
Η κατάληψη του Ηρακλείου από τους Αραβες - Χάνδακας ή Candia.....	7
Η επανάκτηση του Ηρακλείου από τους Βυζαντινούς - Το Μεγάλο Κάστρο.....	8
Το Ενετικό Ηράκλειο - Κάντια.....	9
Οι Τούρκοι πολιορκούν και καταλαμβάνουν το Ηράκλειο	10
Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα - Το Ηράκλειο στον 20ο αιώνα.....	12
Το Ηράκλειο κατά τη Γερμανική κατοχή	13
Κνωσός.....	16
Το κέντρο του μινωικού πολιτισμού	16
Κνωσός και μπετόν	17
Ξεμάγνηση στο ανάκτορο	17
Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης.....	20
Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου	22
Μινωικός πολιτισμός.....	23
Υπόλοιπες συλλογές	24
Λότζια (Δημαρχείο Ηρακλείου)	28
Ιστορικό Μουσείο Κρήτης	30
Θαλασσόκοσμος - Cretaquarium.....	33
Κατάδυση στον θαλάσσιο κόσμο της Μεσογείου.....	33
Φαιστός.....	36
Γόρτυνα.....	39
Μνημεία & Νομίσματα της Γόρτυνας	39
Επιγραφή της Γόρτυνας.....	40
Ο Μύθος της Ευρώπης και του Δία	41
Σπιναλόγκα	44
Το όνομα Σπιναλόγκα	44
Πώς να πάτε στη Σπιναλόγκα	45
Η Σπιναλόγκα στην Αρχαιότητα.....	45
Η Σπιναλόγκα στα Βυζαντινά χρόνια	46
Η Σπιναλόγκα στην Ενετοκρατία	46
Η Σπιναλόγκα στην Τουρκοκρατία	47
Η Σπιναλόγκα τον 20ο αιώνα.....	47

Η Σπιναλόγκα σήμερα – Το αρχαιολογικό πάρκο	48
Δικταίον αντρο.....	50
Που βρίσκεται το Δικταίο Αντρο.....	50
Μέσα στο Δικταίο Άντρο	51
Η λατρεία του Δία στο Δικταίο Αντρο.....	52
Ιστορία του Δικταίου Αντρο	53
Οροπέδιο Λασιθίου	55
Γεωγραφία	55
Λίμνη Βοτόμος - Ζαρός	58
Μάταλα.....	61
Πώς να πάτε στα Μάταλα.....	62
Από Ηράκλειο προς Μάταλα	62
Από Χανιά και Ρέθυμνο προς Μάταλα:.....	63
Χάρτης της πόλης του Ηρακλείου	65

the island of crete

Καλωσορίσατε στο νησί της Κρήτης!

Το Νησί, είναι η Κρήτη. Μια μικρή «ήπειρος» μέσα στη θάλασσα. Ή όπως λέει ο Καζαντζάκης στον Καπετάν Μιχάλη: «Δεν ήταν νησί, ήταν θεριό που κείτονταν στη θάλασσα». Βυζαντινοί, Άραβες, Σαρακηνοί, Ενετοί, Τούρκοι. Όλοι θέλησαν να κατακτήσουν αυτό το «θεριό», το λάβωσαν και έχτισαν κάστρα, έχυσαν το αίμα του κι άφησαν πίσω τους κρήνες και μνημεία. Ο γίγαντας Τάλως το δρασκελίζει, και το θεριό πλέει ανάμεσα σε δυο πελάγη με κατάρτι το Ιδαίον άντρο και καπετάνιο τον Δία στην κορφή του Γιούχτα. Η Κρήτη, ζωντανός οργανισμός με πέντε αισθήσεις: Οσφραίνεται θυμάρι κι έρωντα*, γεύεται πίτα σφακιανή με ρακή, αντικρυστό αρνί και άγριο σταμναγκάθι, ακούει την πρωτόγονη φωνή του Ξυλούρη, βλέπει τραχιές βουνοκορφές και μπλε πελάγη, αγγίζει τα κέρατα του Μίνωα στην Κνωσό.»

Η Κρήτη του σήμερα, ισορροπιστής στις αντιθέσεις της: τον κοσμοπολίτικο βορρά και τον παρθένο νότο, τα πολυτελή αχανή resorts και τους γραφικούς αγροτουριστικούς ξενώνες, τις μοντέρνες τάσεις και τις επιταγές της παράδοσης.

Όσοι επισκέπτονται το νησί, έρχονται και ξανάρχονται κι ενίοτε το επιλέγουν για να ζήσουν εδώ για πάντα κι ο λόγος είναι απλός: η Κρήτη τα έχει όλα, και είναι για όλους. Είναι για τον φανατικό της πεντάστερης πολυτέλειας, αλλά και για τον λιτό backcracker που αναζητά την αυθεντική απομόνωση. Έχει ιστορία, πολιτισμό, φύση, πολυμορφία.

Από το αειθαλές Μεγάλο Κάστρο ως τα αρχοντικά Χανιά, κι από τον ήχο των «κουρτάλων» στο ομώνυμο φαράγγι, μέχρι την περήφανη μοναξιά των ανεμόμυλων στο οροπέδιο Λασιθίου, η Κρήτη είναι μία, αλλά τα πρόσωπα της χίλια. Το σίγουρο είναι ότι εδώ δεν θα βαρεθείς. Μόνος εχθρός σας είναι ο χρόνος, γιατί για να την κατακτήσετε μπορεί να χρειαστείτε ακόμα και χρόνια. Είπαμε, η Κρήτη είναι μια μικρή «ήπειρος».

Η Πόλη του Ηρακλείου

Η πόλη του Ηράκλειου

Μινωικό Ηράκλειο

Την Μινωική (προϊστορική) εποχή θα πρέπει να υπήρχαν σποραδικά σπίτια στο σημερινό κέντρο του Ηρακλείου, ενώ κάποιες μικρές κοινότητες ζούσαν στους γειτονικούς λόφους. Η περιοχή ανατολικά του Ηρακλείου, δηλαδή ο Πόρος, ο Κατσαμπάς, η Αλικαρνασσός και η περιοχή του αεροδρομίου μέχρι τον Καρτερό ποταμό και την Αμνισό, παρουσιάζει σημάδια κατοίκησης τόσο λόγω γεωμορφολογίας όσο και λόγω του ότι ήταν η φυσική διέξοδος της Κνωσού στη θάλασσα μέσω του Καίρατου ποταμού που εκβάλλει στον Κατσαμπά (ανατολικό άκρο του σημερινού λιμανιού του Ηρακλείου). Αυτό αποδεικνύεται από πρόσφατη ανασκαφή στην περιοχή του Κατσαμπά, που έφερε στο φως τμήμα των μινωικών λιμενικών εγκαταστάσεων.

Αντίθετα, η περιοχή στα δυτικά της πόλης (Γιόφυρος - Αμουδάρα), δεν ευνοούσε την κατοίκηση γιατί όντας στην εκβολή τεσσάρων ποταμών σε πολλά σημεία ήταν ελώδης.

Ο οικισμός με το όνομα Ηράκλειο πρέπει να διαμορφώθηκε κατά την πρώτη χιλιετία π.Χ. (9ος π.Χ. αιώνας) στην περιοχή ανάμεσα στις οδούς [Αιδαίου](#) και Επιμενίδου, δηλαδή στην κορυφή του λόφου, που πάνω του είναι κτισμένο το σημερινό κέντρο του Ηρακλείου σύμφωνα με τα αρχαιολογικά ευρήματα.

Το όνομα Ηράκλειο

Σχετικά με την προέλευση του ονόματος Ηράκλειο, ο μύθος αναφέρει ότι η Ρέα, η μητέρα του Δία, ανέθεσε στους [Κουρήτες](#) τη φύλαξη του νεογέννητου γιου της στην προσπάθεια της να τον γλιτώσει από τον πατέρα του Κρόνο.

Ένας από αυτούς, ο Ιδαίος Ηρακλής (δεν πρέπει να συγχέεται με τον γνωστό ήρωα Ηρακλή με τους περίφημους άθλους του) φεύγει για την Ολυμπία και διοργανώνει μαζί με τα αδέρφια του (Παιωναίος, Επιμίδης, Ιάσιος, Ιδας) αγώνα δρόμου. Ήταν ο πρώτος αγώνας δρόμου στον κόσμο και ο Ιδαίος Ηρακλής στεφάνωσε τον νικητή με ένα κλαδί από την αγριελιά που είχε ο ίδιος φυτέψει εκεί. Από τότε έμεινε η συνήθεια να στεφανώνουν με στεφάνια αγριελιάς τους νικητές των Ολυμπιακών αγώνων.

Αργότερα ο Κλύμενος, απόγονος του Ιδαίου Ηρακλή, ίδρυσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες και έχτισε προς τιμή των προγόνων του βωμό, στο χώρο που σήμερα βρίσκεται η αρχαία Ολυμπία. Ο ίδιος ο Ιδαίος Ηρακλής χάρισε το όνομά του στο σημερινό Ηράκλειο.

Ο παραπάνω μύθος ίσως θέλει να καταδείξει την μινωική Κρήτη σαν τόπο όπου γεννήθηκε ο αθλητισμός. Γνωρίζουμε από τα αρχαιολογικά ευρήματα και τα ίχνη των τοιχογραφιών στην [Κνωσό](#), ότι οι Μινωίτες αγαπούσαν τον αθλητισμό και ασχολούνταν με αθλήματα, όπως η γυμναστική, η τοξοβολία, οι αρματοδρομίες, η πυγμαχία και η πάλη, η κολύμβηση και άλλα, ειδικά σε γιορτές όπως τα ταυροκαθάψια.

Βυζαντινό Ηράκλειο - το Κάστρο

Την πρώτη βυζαντινή περίοδο (4ος-9ος μ.Χ.) η μικρή πόλη Ηράκλειο συναντάται με το όνομα Κάστρο, ονομασία που υποδηλώνει μια κάποιας μορφής οχύρωση. Τότε η Κρήτη αποτελούσε επαρχία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη, ενώ διοικητικό, στρατιωτικό και θρησκευτικό κέντρο του νησιού ήταν η Γόρτυνα. Οι πόλεις στη βόρεια Κρήτη εμφανίζονται λιγότερο αναπτυγμένες καθώς οι θαλάσσιοι δρόμοι περνούσαν από το Νότο.

Οι αιώνες 7ος και 8ος αναφέρονται ως σκοτεινοί από τους ιστορικούς, γιατί οι σχετικές με την εποχή πληροφορίες από γραπτές ή κάθε άλλου είδους πηγή είναι πενιχρές. Αναφορές γίνονται για φυσικές καταστροφές και, κυρίως από τα μέσα του 7ου αιώνα, για πειρατικές επιδρομές. Εξ αιτίας αυτών οι οικισμοί χάνουν τον αστικό τους χαρακτήρα, ο πληθυσμός μειώνεται και οι στρατιωτικές δυνάμεις του νησιού περιορίζονται.

Η κατάληψη του Ηρακλείου από τους Αραβες - Χάνδακας ή Candia

Σαρακηνοί Αραβες εκδιώκονται από την Ισπανία και με αρχηγό τον Αμπύ Χαφς Ομάρ καταφεύγουν στην Αλεξάνδρεια, από όπου εκδιώκονται και πάλι. Έτσι εκμεταλλευόμενοι την αμυντική αδυναμία της Κρήτης σταδιακά την καταλαμβάνουν το 824-828 μ.Χ.

Κύρια ασχολία τους ήταν η πειρατεία, γι' αυτό και επέλεξαν το Ηράκλειο για πρωτεύουσα του εμιράτου τους. Η γεωγραφική του θέση στο βόρειο και κεντρικό τμήμα του νησιού διευκόλυνε από τη μια τις επιδρομές τους προς τις ακτές του Αιγαίου και από την άλλη τη συλλογή προϊόντων από όλη την Κρήτη για το εμπόριό τους με τα ισλαμικά κράτη.

Το Ηράκλειο οχυρώνεται με τείχος με λίθινη βάση και πλίνθινο σώμα, το οποίο περιβάλλεται από βαθιά τάφρο (khandaq) από εκεί και παίρνει το όνομά της Rabdh el Khandaq δηλαδή Φρούριο της Τάφρου, εξελληνισμένο **Χάνδακας** και εκλατινισμένο **Κάντια**.

Η μορφή του αραβικού Χάνδακα δεν πρέπει να είχε μεγάλες διαφορές από το βυζαντινό και το ενετικό Ηράκλειο.

Η επανάκτηση του Ηρακλείου από τους Βυζαντινούς - Το Μεγάλο Κάστρο

Για τους βυζαντινούς η Κρήτη και η πρωτεύουσά της Χάνδακας, επί Αραβοκρατίας ήταν άηχο πειρατών και δουλεμπόρων. Αραβικές πηγές από την άλλη αναφέρουν ότι στην καινούρια τους κτήση οι Άραβες ανέπτυξαν το δικό τους πολιτισμό με πνευματικό κέντρο τον Χάνδακα, δικό τους νόμισμα, ανεπτυγμένη μεταλλοτεχνία και κεραμική.

Το βυζαντινό Ηράκλειο σε σχέση με το ενετικό Ηράκλειο

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία επιδίωξε επανειλημμένα να ανακτήσει την στρατηγικής σημασίας Κρήτη για τον έλεγχο των θαλάσσιων οδών στη νότια Μεσόγειο θάλασσα. Το 961 ο Νικηφόρος Φωκάς, αρχιστράτηγος και μετέπειτα αυτοκράτορας του Βυζαντίου το κατάφερε και από τότε ξεκινά η δεύτερη βυζαντινή περίοδος για το νησί.

Ο Χάνδακας κατά την πολιορκία είχε ισοπεδωθεί και η παράλια θέση του ήταν επισφαλής από πειρατικές επιδρομές, γι' αυτό ο Νικηφόρος Φωκάς θέλησε να μεταφέρει την πρωτεύουσα λίγο νοτιότερα στο Κανλί Καστέλι (σήμερα Προφήτης Ηλίας), χτίζοντας μάλιστα και φρούριο.

Ωστόσο ο λαός της Κρήτης δεν θεώρησε σαν καλή επιλογή την εγκατάλειψη του Ηρακλείου και την μετακίνηση στην ενδοχώρα, γιατί αυτό θα σήμαινε τον μαρασμό του θαλάσσιου εμπορίου με δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία του νησιού. Έτσι οι κάτοικοι γρήγορα επέστρεψαν στο παραθαλάσσιο Ηράκλειο και άρχισαν την ανοικοδόμησή του. Το λιμάνι οργανώθηκε καλύτερα και χτίστηκε νέα οχύρωση πάνω στα θεμέλια του αραβικού τείχους. Πολύ σύντομα το Ηράκλειο αναπτύχθηκε σε πολιτεία με αστική οργάνωση, τη μοναδική στην Κρήτη, και πήρε το όνομα Μεγάλο Κάστρο.

Το διοικητικό της κέντρο πιθανότατα βρισκόταν στην ευρύτερη περιοχή της πλατείας Ελευθερίου Βενιζέλου. Αυτή η ανάπτυξη προσέλκυσε πληθυσμό και έτσι η πόλη, που απλωνόταν στην περιοχή μεταξύ των οδών Δαιδάλου, Χάνδακος, Επιμενίδου, Μποφόρ, άρχισε να επεκτείνεται δημιουργώντας προάστια.

Η τέταρτη Σταυροφορία του 1204 είχε ως συνέπεια την πτώση της Κωνσταντινούπολης και της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας στους Σταυροφόρους. Ο Αλέξιος Δ΄ ο Άγγελος, ραδιούργος σφετεριστής του θρόνου, παραχώρησε την Κρήτη στον Σταυροφόρο Βονιφάτιο Μομφερατικό, ο οποίος με τη σειρά του την πούλησε στο δόγη Δάνδολο της Βενετίας. Οι Βενετοί καθυστερώντας τη διανομή γαιών έδωσαν περιθώριο στον Γενουάτη πειρατή Ερρίκο Πεσκατόρε το 1206 να καταλάβει το νησί και μάλιστα να χτίσει δεκατέσσερα φρούρια σ' αυτό.

Μετά από μία σειρά αντιδικδικήσεων, τελικά το 1211 η Κρήτη οριστικοποιείται στα χέρια των Ενετών, κυριαρχία η οποία θα κρατήσει μέχρι το 1669, όπου η Κρήτη αποτελεί μία ενιαία διοικητική περιφέρεια με το όνομα Βασίλειο της Κρήτης (Regno di Candia). Η Κάντια (Ηράκλειο) πρωτεύουσα του βασιλείου, υπήρξε τους πέντε αιώνες της ενετοκρατίας το πολιτικό, στρατιωτικό, εμπορικό,

κοινωνικό και πνευματικό κέντρο του νησιού από τα σπουδαιότερα αστικά κέντρα της Ανατολικής Μεσογείου.

Αναφέρεται ότι το Ηράκλειο (Κάντια) απέκτησε τη φήμη της "πρώτης πόλης μετά την πρώτη πόλη" της Ενετικής Δημοκρατίας, δηλαδή για τους Ενετούς ήταν δεύτερο σε σημασία αμέσως μετά την Βενετία. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι οι Ενετοί στην πρόσοψη της εκκλησίας της Σάντα Μαρία στη Βενετία έχουν τοποθετήσει ένα ανάγλυφο που δείχνει τα τείχη της Κάντια (Ηράκλειο), το λιμάνι με τα νεώρια και το φρούριο Κούλες, την πύλη Voltone, ναούς, μνημεία και κρήνες της πόλης.

Τους πρώτους δύο αιώνες της ενετικής κατάκτησης οι ντόπιοι, συσπειρωμένοι γύρω από γόνους μεγάλων οικογενειών με τοπική δύναμη και έντονη συνείδηση, κατέφευγαν συνεχώς σε αποτυχημένες επαναστάσεις αντιδρώντας στον ξένο ζυγό. Μετά τον 14ο μ.Χ. αιώνα οι σχέσεις μεταξύ Βενετών και Κρητικών βελτιώνονται καθώς οι δεύτεροι αποκτούν περισσότερες ελευθερίες και δικαιώματα τόσο στην οικονομική ζωή του τόπου όσο και στην εκπλήρωση του θρησκευτικού τους συναισθήματος.

Η οικονομική άνθηση της Κρήτης γενικότερα, αλλά και ειδικότερα της πρωτεύουσας Κάντια (Ηράκλειο), οδήγησε στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και

στην ανάπτυξη μίας Βενετο-Κρητικής αστικής κοινωνίας με εκλεπτυσμένη ζωή. Γόνιμες αλληλεπιδράσεις μεταξύ βυζαντινής και ιταλικής διάνοησης έφεραν αυτό που σήμερα ονομάζουμε Κρητική Αναγέννηση στις Τέχνες και στα Γράμματα (16ος αιώνας). Μεγάλη άνθηση γνώρισαν η ζωγραφική, η λογοτεχνία, η ποίηση, το θέατρο με σπουδαία έργα και εκπροσώπους, δημιουργώντας ένα πολιτισμό με Κρητικά χαρακτηριστικά.

Οι Ενετοί ήδη από την αρχή της κατάκτησής τους θέλησαν να εδραιώσουν την κυριαρχία τους στο νησί μεταφέροντας στοιχεία της μητρόπολής τους, της Βενετίας, στην νέα τους αποικία. Έντονα φαίνεται αυτό στην αρχιτεκτονική με εμφανή αναγεννησιακά στοιχεία και την αίσθηση μίας μεγαλοπρέπειας τόσο στα δημόσια κτίρια του Ηρακλείου (δουκικό παλάτι, Λότζια, βασιλική Αγ. Μάρκου) όσο και στα ιδιωτικά.

Τους δύο τελευταίους αιώνες της ενετικής κυριαρχίας το Ηράκλειο είχε σχεδόν τριπλασιαστεί σε έκταση και παράλληλα η τουρκική απειλή είχε αρχίσει να διαφαίνεται. Η ενετική Γερουσία αποφάσισε το 1462 να ανεγείρει νέα οχύρωση περιμετρικά της πόλης, συμπεριλαμβάνοντας και τις νέες συνοικίες έξω από τα παλαιά τείχη, και να ενισχύσει τις λιμενικές εγκαταστάσεις. Στα πλαίσια αυτού του μεγαλεπήβολου προγράμματος η Κάντια οχυρώνεται σύμφωνα με το σύστημα οχυρωματικής αρχιτεκτονικής με προμαχώνες, μοναδικό δείγμα του είδους του σε όλη τη Μεσόγειο, που σώζεται σε τόσο καλή κατάσταση.

Τα περισσότερα μνημεία που διατηρούνται σήμερα στο Ηράκλειο είναι αυτής της περιόδου, όταν η πόλη ήταν το πιο σημαντικό λιμάνι της Ανατολικής Μεσογείου.

Σε ό, τι αφορά βέβαια την ανέγερσή τους πρέπει να γίνει μνεία στο φαινόμενο της αγγαρίας, καθώς δεν θα ήταν διαφορετικά δυνατή χωρίς τα απαραίτητα εργατικά χέρια. Ο ντόπιος ανδρικός πληθυσμός ήταν υποχρεωμένος μέχρι την ηλικία των εξήντα κάθε χρόνο μία φορά να δουλεύουν στα δημόσια έργα για διάστημα περίπου δύο μηνών.

Οι Τούρκοι πολιορκούν και καταλαμβάνουν το Ηράκλειο

Ο φόβος για τούρκικη επίθεση δεν άργησε να αποδειχθεί βάσιμος. Το 1645 ξεκίνησε ο πέμπτος βενετοτουρκικός πόλεμος. Τούρκικος στρατός αποβιβάστηκε στη δυτική Κρήτη το 1645, και μετά από πολλές σκληρές μάχες, οι Τούρκοι κατάφεραν να γίνουν κύριοι όλης της Κρήτης, εκτός του Χάνδακα (Ηράκλειο).

Η πολιορκία του Χάνδακα από τους Τούρκους

Η πολιορκία του Χάνδακα ξεκίνησε το 1647 και διήρκησε 22 χρόνια, μέχρι το 1669, όπου τελικά έπεσε στους Τούρκους έπειτα από προδοσία του βενετοκρητικού Αντρέα Μπαρότσι. Ο Μπαρότσι ήταν μηχανικός και έδωσε τα σχέδια των τειχών στον πολιορκητή της πόλης Αχμέτ Κιοπρουλή πασά το 1667, επιδεικνύοντας τα πιο αδύναμα σημεία τους. Η αμυντική δύναμη του Χάνδακα είχε αποδυναμωθεί μετά από 20 ολόκληρα χρόνια πολιορκίας και αποκλεισμού, αλλά το Ηράκλειο αντιστάθηκε για δύο χρόνια ακόμα μέχρι την τελική παράδοση υπό όρους (1669). Το ισχυρότερο φρούριο της Ανατολικής Μεσογείου άντεξε στην πιο μακρόχρονη πολιορκία της παγκόσμιας ιστορίας.

Το κόστος του πολέμου σε ανθρώπινες ζωές και υλικές ζημιές ήταν απροσμέτρητο. Ο Κιοπρουλή Πασάς μετά την παράδοση του Ηρακλείου γκρέμισε

ένα τμήμα του τείχους για να μπει θριαμβευτικά σε μία πόλη κατεστραμμένη. Ελάχιστα σπίτια στο κέντρο της παλιάς πόλης ήταν κατοικήσιμα, τα υπόλοιπα ερειπωμένα και κατεστραμμένα από τα βόλια, οι δρόμοι στρωμένοι με οβίδες και βλήματα, μπάζα από γκρεμισμένα σπίτια και πλήθος πτωμάτων.

Άμεσα ξεκίνησε προσπάθεια ανοικοδόμησης της πόλης, η οποία έγινε έδρα του «Γραμματικού της Πόρτας» κάτι αντίστοιχο σε διοικητή ορισμένο από το σουλτάνο. Ανακαινίστηκαν τα ενετικά δημόσια κτίρια για να στεγάσουν τις διάφορες υπηρεσίες, ενώ οι περισσότερες εκκλησίες μετατράπηκαν σε τζαμιά. Η εποχή όμως που ακολούθησε χαρακτηρίζεται από πολιτισμική και οικονομική παρακμή ενώ δεν σταμάτησαν οι επαναστάσεις των ντόπιων για να απελευθερωθούν και αργότερα να ενωθούν με την Ελλάδα.

Μόλις τον 18ο μ.Χ. αιώνα οι ιστορικές συγκυρίες ευνόησαν τον προοδευτικά αυξανόμενο Κρητικό πληθυσμό να συμμετάσχει στις εμπορικές δραστηριότητες και τότε φάνηκε μία σταδιακή ανάπτυξη του Χάνδακα.

Το 1851 η πρωτεύουσα της Κρήτης μεταφέρθηκε στα Χανιά, αλλά αυτό δεν επηρέασε την οικονομική και εμπορική άνθηση της πόλης. Το Ηράκλειο, όπως μετονομάστηκε στις αρχές του 19ου αιώνα, χτυπήθηκε από σεισμό το 1856 και ισοπεδώθηκε. Η ανοικοδόμησή του στον 19ο μ.Χ. αιώνα το μετέτρεψε σε μία μεγάλη τουρκόπολη, μία τυπική βαλκανική πολιτεία. Χαρακτηριστικά της τα τζαμιά με τους μιναρέδες, καφενεία, κρήνες, λουτρά και στενά δρομάκια, σπίτια με σαχνισιά και πυργόσχημους όγκους.

Την ίδια εποχή εμφανίστηκαν κάποια νεοκλασικά ρεύματα φορτισμένα με εθνικό περιεχόμενο τα οποία εξέφραζαν στις ντόπιες ψυχές την αναγέννηση του

έθνους. Ο νεοκλασικισμός υιοθετήθηκε ως τάση και από την τούρκικη διπλωματία στα πλαίσια εκσυγχρονισμού του.

Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα - Το Ηράκλειο στον 20ο αιώνα

Το Δεκέμβριο του 1913 κηρύσσεται επίσημα η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα. Η Κρήτη αποτελεί πλέον αναπόσπαστο τμήμα του ελληνικού κράτους και στα επόμενα χρόνια μοιράζονται τις ίδιες περιπέτειες και το ίδιο μέλλον. Η μικρασιατική καταστροφή το 1922 έχει σαν αποτέλεσμα την ανταλλαγή πληθυσμών ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία. Συνολικά μετακινούνται ένα εκατομμύριο Έλληνες από τη Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη προς την Ελλάδα, ενώ την Ελλάδα εγκαταλείπουν μισό εκατομμύριο Μουσουλμάνοι.

Μικρασιάτες πρόσφυγες στο Ηράκλειο

Οι τελευταίοι (23.821) μουσουλμάνοι κάτοικοι του Ηρακλείου αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την πόλη και στη θέση τους έρχονται πολλές χιλιάδες πρόσφυγες από την Μικρά Ασία. Ο πληθυσμός της πόλης αυξάνεται με γρήγορους ρυθμούς και νέοι οικισμοί, όπως η Νέα Αλικαρνασός, τα Τρία Πεύκα, ο Κατσαμπάς, οι Πατέλες κ.ά., προστίθενται στον πολεοδομικό της ιστό.

Εντυπωσιακές όμως είναι και οι αλλαγές στην καθημερινή ζωή των κατοίκων. Το λιμάνι επεκτείνεται, τα αυτοκίνητα που κυκλοφορούν στους δρόμους πολλαπλασιάζονται και η πόλη αποκτά αεροδρόμιο. Το μετέον, η ηλεκτρική ενέργεια, το τηλέφωνο, το ραδιόφωνο «εισβάλλουν» στην καθημερινή ζωή στο Ηράκλειο και αλλάζουν συνήθειες και πρακτικές αιώνων.

Δυστυχώς την ίδια περίοδο στο βωμό του εκμοντερνισμού και της προόδου, πολλά μνημεία κατεδαφίζονται αλόγιστα, είτε για να σβήσουν δυσάρεστες μνήμες του παρελθόντος, είτε για κοντόφθαλμες οικονομικές σκοπιμότητες. Έτσι στο Ηράκλειο εξαφανίστηκε όποιο μνημείο θύμιζε το τούρκικο παρελθόν, γιατί θεωρήθηκε αταίριαστο σε μοντέρνα πόλη ευρωπαϊκών προδιαγραφών. Ακόμα και για τα ενετικά τείχη υπήρχε σχέδιο κατεδάφισης, για να μπορεί να εξαπλωθεί η πόλη ελεύθερα, αλλά ευτυχώς το σχέδιο κρίθηκε οικονομικά ασύμφορο και εγκαταλείφθηκε γρήγορα.

Στις παραμονές του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου το Ηράκλειο παρουσιάζει την εικόνα ενός αναπτυσσόμενου σύγχρονου αστικού κέντρου, με έντονη εμπορική - ναυτιλιακή κίνηση και «ζωηρή» κοσμική ζωή.

Στις 28 Οκτωβρίου του 1940 κηρύσσεται ο Ελληνο-Ιταλικός πόλεμος, ενώ οι Γερμανοί εισβάλλουν στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 1941.

Η Κρήτη βρίσκεται ουσιαστικά ανοχύρωτη γιατί οι Κρητικοί στρατιώτες είναι εγκλωβισμένοι στην ηπειρωτική Ελλάδα και δεν προλαβαίνουν να επιστρέψουν έγκαιρα και να αντιμετωπίσουν την γερμανική εισβολή στο νησί που ξεκινά στις 20 Μαΐου του 1941 (Μάχη της Κρήτης).

Το Ηράκλειο βομβαρδίζεται από την γερμανική αεροπορία ήδη από τις 14 Μαΐου. Όσο πλησιάζει η μέρα της εισβολής (20 Μαΐου) οι βομβαρδισμοί εντείνονται και πολλοί κάτοικοι εγκαταλείπουν το Ηράκλειο για να βρουν προστασία στα χωριά.

Στις 20 Μαΐου χιλιάδες αλεξιπτωτιστές πέφτουν στην Κρήτη προσπαθώντας να την καταλάβουν. Το νησί υπερασπίζονται μικρές συμμαχικές μονάδες (Άγγλοι, Νεοζηλανδοί, Αυστραλοί) και οι άοπλοι Κρητικοί, που όμως δεν διστάζουν να

αντιμετωπίσουν τους πάνοπλους γερμανούς με ξύλα και αγροτικά εργαλεία. Οι επιθέσεις αποκρούονται και τα τάγματα των γερμανών αλεξιπτωτιστών έχουν τεράστιες απώλειες.

Στις 23 Μαΐου τα γερμανικά βομβαρδιστικά εξαπολύουν σφοδρή επίθεση εναντίον ολόκληρης της πόλης του

Ηρακλείου. Οι στόχοι δεν είναι μόνο στρατιωτικοί, αλλά οποιοδήποτε κτίριο στο Ηράκλειο. Στο τέλος του βομβαρδισμού έχει καταστραφεί το ένα τρίτο της πόλης με μεγάλες απώλειες σε ανθρώπινες ζωές. Η μέρα αυτή έμεινε στη μνήμη των Ηρακλειωτών σαν η "Μαύρη Παρασκευή".

Από τις 28 Μαΐου μέχρι την 1η Ιουνίου αποχωρούν από το Ηράκλειο τα συμμαχικά στρατεύματα και η πόλη παραδίδεται στους Γερμανούς.

Κατά τη διάρκεια της Κατοχής στο Ηράκλειο αλλά και σε ολόκληρη την Κρήτη οργανώνεται η αντίσταση κατά των κατακτητών. Η δράση των αντιστασιακών οργανώσεων εξοργίζει τους Ναζί που συχνά προβαίνουν σε αντίποινα εκτελώντας άμαχο πληθυσμό και καταστρέφοντας ολόκληρα χωριά, όπως η καταστροφή των Ανωγίων και το ολοκαύτωμα της Βιάννου.

Τη νύχτα της 13ης προς 14ης Ιουνίου 1942 ομάδα σαμποτέρ, που έφτασε στην Κρήτη με το Ελληνικό υποβρύχιο "Τρίτων", εισχωρούν στο χώρο του αεροδρομίου και καταστρέφουν με εμπρηστικές βόμβες 20 περίπου αεροπλάνα της γερμανικής αεροπορίας. Από τους σαμποτέρ μόνο δύο - ο Άγγλος Τζέλικο και ο Έλληνας Κωστής Πετράκης - καταφέρνουν να διαφύγουν, ενώ ένας Γάλλος σκοτώνεται και οι τρεις άλλοι Γάλλοι συλλαμβάνονται.

Την επόμενη μέρα, στις 14 Ιουνίου, οι δυνάμεις κατοχής εκτελούν 50 κατοίκους της ευρύτερης περιοχής Ηρακλείου ως αντίποινα στο σαμποτάζ. Λίγες μέρες νωρίτερα, στις 3 Ιουνίου οι Γερμανοί είχαν εκτελέσει 12 ακόμα Ηρακλειώτες, ανάμεσα σε αυτούς το δήμαρχο Ηρακλείου Μηνά Γεωργιάδη και τα αδέρφια του. Προς τιμή των 62 αυτών εκτελεσθέντων πήρε το όνομα της η Λεωφόρος 62 Μαρτύρων στο Ηράκλειο.

Στις 11 Οκτωβρίου 1944 έρχεται η πολυπόθητη μέρα της απελευθέρωσης για την πόλη του Ηρακλείου. Η ατμόσφαιρα στην πόλη είναι γεμάτη ένταση, καθώς οι τελευταίοι Γερμανοί αποχωρούν κάτω από τις αποδοκimasίες του συγκεντρωμένου πλήθους και των ανταρτών, που εισέρχονται στην πόλη. Μόλις, όμως, η γερμανική οπισθοφυλακή, με τη συνοδεία αξιωματικών του συμμαχικού στρατού, διασχίζει τη Χανιώπορτα και απομακρύνεται, όλοι οι συγκεντρωμένοι ξεσπούν σε ζητωκραυγές και τραγούδια.

Το παλάτι της Κνωσού

Κνωσός

Είδος:

Αρχαιολογικός Χώρος

Διάρκεια επίσκεψης:

Περίπου 2 ώρες

Τιμή Εισόδου:

Ολόκληρο: €6 - Μειωμένο: €3

Δυνατότητα Ξεναγού:

Ναι. Κόστος €8-10 το άτομο

Ακουστική Ξενάγηση:

Όχι

ΑΜΕΑ:

Μερική Υποστήριξη

Parking:

Ναι

Το ανάκτορο της Κνωσού, το σημαντικότερο κέντρο του Μινωικού πολιτισμού, του πρώτου πολιτισμού επί ευρωπαϊκού εδάφους είναι ίσως το σημαντικότερο αξιοθέατο σε ολόκληρη την Κρήτη. Οι μύθοι που συνδέονται με την Κνωσό είναι βεβαίως διάσημοι σε ολόκληρο τον κόσμο: λαβύρινθος, Μινώταυρος, Δαίδαλος & Ίκαρος.

Το κέντρο του μινωικού πολιτισμού

Το ανάκτορο είναι χτισμένο στο λόφο της Κεφάλας, 5 χμ νοτιοανατολικά της πόλης του Ηρακλείου, δίπλα στον ποταμό **Καίρατο** ο οποίος την εποχή της ακμής της πόλης της Κνωσού ήταν πλωτός για τα πλοία των μινωιτών.

Η περιοχή κατοικήθηκε ήδη από τη νεολιθική εποχή. Το πρώτο ανάκτορο χτίστηκε περίπου το 1900 π.Χ και καταστράφηκε από σεισμό. Ακολούθησε δεύτερο ανάκτορο το οποίο επίσης καταστράφηκε από το σεισμό που προκλήθηκε από την έκρηξη του ηφαιστείου της **Σαντορίνης** το 1450 π.Χ. Παρόλα αυτά, το ανάκτορο ξαναχτίστηκε για να καταστραφεί οριστικά το 1400 π.Χ. και πάλι από σεισμό.

Τα αρχιτεκτονικά και τεχνικά χαρακτηριστικά αλλά και οι «αριθμοί» γύρω από το ανάκτορο της Κνωσού είναι το λιγότερο εντυπωσιακά, δεδομένου ότι μιλάμε για έναν προϊστορικό πολιτισμό. Το παλάτι είχε συνολική έκταση 20.000 τμ, διέθετε **1500 δωμάτια** και ήταν πολυώροφο: η ανατολική πτέρυγα έφτανε τους πέντε ορόφους! Επιπλέον το ανάκτορο της Κνωσού διέθετε σύστημα φωταγωγών που παρείχαν φυσικό φωτισμό στα δωμάτια του κτιρίου, αποχετευτικό σύστημα, σύστημα συγκέντρωσης του βρόχινου νερού, αλλά και σύστημα πήλινων αγωγών που μετέφεραν πόσιμο νερό από μια πηγή απόστασης 1.150 μ. από το παλάτι. Τμήματα όλων αυτών των αγωγών σώζονται μέχρι και σήμερα και μπορείς να τα δεις κατά την επίσκεψη σου.

Αν επισκέπτεσαι πρώτη φορά τον χώρο του ανακτόρου και δεν είσαι προϋδεασμένος, θα βρεθείς αντιμέτωπος με μια όχι και τόσο ευχάριστη έκπληξη: ένα γνώριμο μεν, όχι και τόσο παλιό υλικό δε, το μπετόν. Κάνοντας μια μικρή ιστορική αναδρομή, οι πρώτες ανασκαφές έγιναν το 1878 από τον Μίνωα Καλοκαιρινό. Οι ανασκαφές όμως που έφεραν στην επιφάνεια το ανάκτορο έγιναν από τον **Sir Arthur Evans**, έναν γόνο αγγλικής μεγαλοαστικής οικογένειας, από το 1900 ως το 1913 κι από το 1922 ως το 1930. Ο Evans κατηγορήθηκε αργότερα για την υπερβολική χρήση **τσιμέντου** και την ευρείας έκτασης αναστήλωση που έκανε στο ανάκτορο χρησιμοποιώντας τη «δημιουργική» του φαντασία και κατά κάποιον τρόπο επιβάλλοντας την αισθητική του. Οι επικριτές του λένε ότι «αλλοίωσε τον χαρακτήρα των ερειπίων του ανακτόρου», άλλοι ωστόσο υποστηρίζουν ότι χωρίς αυτές τις παρεμβάσεις κάποια τμήματα δεν θα είχαν συντηρηθεί τόσο καλά μέχρι σήμερα. Αν κατά την επίσκεψή σου έχεις ξεναγό, ζήτησε του να επισημάνει τα σημεία όπου η μινωική κατασκευή είναι άθικτη, χωρίς παρεμβάσεις. Ένα χαρακτηριστικό σημείο είναι το «**μεγάλο κλιμακοστάσιο**» όπου τα σκαλιά είναι όπως τα άφησαν οι μινωίτες (ανατολική πτέρυγα, διασχίζοντας την κεντρική αυλή).

Ξενάγηση στο ανάκτορο

Οι διαδρομές που ακολουθούν οι ξεναγοί στο ανάκτορο ποικίλλουν ανάλογα τις καιρικές συνθήκες, τον αριθμό των επισκεπτών στον χώρο αλλά και τον ίδιο τον ξεναγό. Φυσικά αν έχεις επιλέξει να περιηγηθείς μόνος στον αρχαιολογικό χώρο, χωρίς την καθοδήγηση κάποιου ξεναγού, μπορείς να αυτοσχεδιάσεις, βλέποντας και τις διαδρομές που ακολουθούν τα γκρουπ.

Σε γενικές γραμμές, τα σημαντικότερα σημεία από τα οποία θα περάσεις είναι τα εξής: Τα **Νότια Προπύλαια**, τη μεγαλύτερη είσοδο του παλατιού. Τις αποθήκες στην **Δυτική Πτέρυγα** (το ανάκτορο διέθετε περίπου 18 αποθήκες). Εδώ βρέθηκαν

περίπου 150 πιθάρια που περιείχαν ελαιόλαδο. Ένα δωμάτιο που αναστηλώθηκε από τον Έβανς με το αντίγραφο της τοιχογραφίας των **Ταυροκαθαψίων**. Βρίσκεται ακριβώς πάνω από την αίθουσα του Θρόνου και από εδώ φαίνεται η **Δεξαμενή των Καθαρμών**. Θα περάσεις επίσης από την **αίθουσα του Θρόνου** (συνήθως εδώ σχηματίζεται ουρά) ή μάλλον για την ακρίβεια, τον προθάλαμο της όπου βρίσκεται ένα ξύλινο ομοίωμα του θρόνου που κατασκευάστηκε από τον Έβανς. Τα χαμηλά τμήματα των τοίχων, τα πεζούλια και τα δάπεδα αυτού του δωματίου είναι γνήσια. Ο γνήσιος θρόνος βρίσκεται στο δεύτερο δωμάτιο δεξιά κι είναι φτιαγμένος από αλάβαστρο. Πιθανότατα επίσης θα περάσεις από τα καθημερινά **βασιλικά δωμάτια** (στο βάθος του διαδρόμου διακρίνεις το μπουντουάρ και το λουτρό της βασίλισσας), από τις αποθήκες των μεγάλων πιθαριών όπου φυλάσσονταν σιτηρά, λάδι και κρασί (η βάση τους είναι «γνήσια»). Η ξενάγηση θα περάσει και από το **«Τελωνείο»** στην βόρεια είσοδο. Διακρίνονται οκτώ κολώνες, κι ήταν εδώ που γινόταν ο έλεγχος όσων έρχονταν από το λιμάνι. Τελευταία στάση είναι στο **«Θέατρο»**. Προσοχή! Δεν έχει καμία σχέση με το αρχαίο ελληνικό θέατρο, δεδομένου ότι περίπου 1000 χρόνια χωρίζουν το ζενίθ του μινωικού πολιτισμού με την εποχή ακμής του αρχαίου ελληνικού θεάτρου. Το θέατρο είναι καλά διατηρημένο, έχει χωρητικότητα 500 ατόμων κι έχει κερκίδες σε διαφορετικά επίπεδα προκειμένου να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη θέα. Στο θέατρο πραγματοποιούνταν διάφορες τελετές, χοροί κτλ.

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

Είδος:

Μουσείο

Τιμή Εισόδου:

- Γενική Είσοδος: **€8**

-Παιδιά 3-18 ετών: **€5**

-Παιδιά 0-3 ετών: **δωρεάν**

-Άτομα άνω των 65 ετών: **€5**

Ωράριο Λειτουργίας:

Δευτέρα – Παρασκευή:

09.00-15.00

Σάββατο & Κυριακή:

10.00-18.00

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης λειτουργεί στα πλαίσια του Πανεπιστημίου Κρήτης. Στεγάζεται σε ένα διατηρητέο βιομηχανικό κτίριο στον κόλπο του Δερματά, που μάλιστα ήταν το **πρώτο εργοστάσιο ηλεκτρισμού** της πόλης. Ένα μεγάλο μέρος της έκθεσης του Μουσείου, τα **«Μεγαδιοράματα»** σε εισάγουν στην βιοποικιλότητα της Μεσογείου και στα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της με σημείο αναφοράς την Ελλάδα και την Κρήτη γενικότερα. Υπάρχει βέβαια και το **«Ζωντανό Μουσείο»** όπου μπορείς να παρατηρήσεις σε ενυδρεία και ειδικά διαμορφωμένους χώρους μικρά ζωντανά ζώα του οικοσυστήματος της Μεσογείου, όπως οχιές, χαμαιλέοντες, βατράχια, τρίτωνες, κ.ά. Η έκθεση των **«Απολιθωμάτων»** συμπεριλαμβάνει δείγματα απολιθωμένων οστών από την Κρήτη και το Νότιο Αιγαίο, διαφόρων γεωλογικών περιόδων. Ανάμεσα τους και απολιθώματα από τον ελέφαντα της Κρήτης, και δύο είδη ελαφιών από την Κάσο και την Κάρπαθο.

Από τα highlights του μουσείου ωστόσο είναι το **«Γιγάντιο Δεινοθήριο»** και ο **«Εγκέλαδος»**. Το πρώτο αφορά στο τρίτο μεγαλύτερο θηλαστικό στον κόσμο ύψους έως και 4.5 μ. και μήκους έως και 6.5 μ., ο σκελετός του οποίου βρέθηκε στην Αγία Φωτιά της Σητείας. Έζησε 8,5 εκ. χρόνια πριν και σήμερα το ομοίωμα του εκτίθεται μετά από ανασύνθεση που έκαναν οι επιστήμονες του Μουσείου μαζί με Ολλανδούς τεχνικούς. Όσο για τον «Εγκέλαδο», είναι ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος που θυμίζει σχολική αίθουσα. Οι επισκέπτες καθισμένοι σε... θρανία βιώνουν προσομοιώσεις πραγματικών σεισμών και μαθαίνουν τρόπους προστασίας. Το πρόγραμμα διατίθεται στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα.

Κατά καιρούς το ΜΦΙΚ φιλοξενεί και **περιοδικές εκθέσεις**, ενώ πραγματοποιεί κι άλλες παράλληλες δράσεις, έρευνες για το φυσικό περιβάλλον της Κρήτης και της Μεσογείου και παρέχει υποστήριξη σε τοπικά μουσεία φυσικής ιστορίας ανά την Κρήτη.

Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

Είδος:

Μουσείο

Τιμή Εισόδου:

-Γενική Είσοδος: **€6**

-Μειωμένο: **€3**

-Ενιαίο εισιτήριο (Αρχ.Μουσείο & Κνωσός): **€10**, μειωμένο: **€5**

Ωράριο Λειτουργίας:

Θερινό (1/4 - 31/10):

08:00 - 20:00 καθημερινά

Χειμερινό (1/11 - 31/3):

08:00 – 15:00 καθημερινά

εκτός Δευτέρας, Δευτέρα:

11:00-17:00

Ένα από τα σημαντικότερα μουσεία της Ελλάδας αν όχι και της Ευρώπης, και ταυτόχρονα ένα από τα μεγαλύτερα σε επισκεψιμότητα στην χώρα αφού υπολειτούργησε για περίπου 8 χρόνια λόγω «ανακαίνισης», επιτέλους τον Μάιο του 2014 παραδόθηκε στο κοινό. Παρά την μεγάλη καθυστέρηση, το αποτέλεσμα είναι πραγματικά εντυπωσιακό και το ανακαινισμένο πλέον Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου δεν έχει σε τίποτα να ζηλέψει από τα σύγχρονα μουσεία μεγάλων μητροπόλεων.

Περίπου **5.500 χρόνια ιστορίας**, από τη νεολιθική εποχή μέχρι τους ρωμαϊκούς χρόνους καλύπτουν οι συλλογές του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου. Κυρίως όμως διαθέτει την μεγαλύτερη συλλογή αντικειμένων μινωικής τέχνης και ακολουθεί όλη την εξέλιξη της, αποτελώντας **το κατεξοχήν μουσείο του μινωικού πολιτισμού**, δηλαδή του **πρώτου πολιτισμού επί ευρωπαϊκού εδάφους**.

Το (αρχικό) κτίριο του Αρχαιολογικού Μουσείου χτίστηκε μεταξύ 1935 και 1940, στη θέση της καθολικής μονής του **Αγίου Φραγκίσκου** που γκρεμίστηκε στο σεισμό του 1856. Το ίδιο το κτίριο έχει αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον καθώς αποτελεί ένα σημαντικό δείγμα του μοντέρνου αρχιτεκτονικού κινήματος της Ελλάδας, παντρεύοντας τις τότε σύγχρονες τάσεις της αρχιτεκτονικής, και μάλιστα βραβεύτηκε με έπαινο **Bauhaus**. Όσο για τη νέα πτέρυγα, τηρεί όλες τις σύγχρονες προδιαγραφές, με σεβασμό στην αρχική φιλοσοφία του κτιρίου.

Μινωικός πολιτισμός

Η περιήγηση ξεκινάει από το **ισόγειο**, στις αίθουσες που εκθέτουν τα **ευρήματα του Μινωικού Πολιτισμού** διαδοχικά, ακολουθώντας την εξέλιξη του, από την προανακτορική περίοδο (3000 - 1900 π.Χ.) μέχρι τη τελική ανακτορική περίοδο (1450 - 1300 π.Χ.). Πρόκειται για τις αίθουσες που παραδόθηκαν τελευταίες στο κοινό και περιλαμβάνουν κάποια από τα σημαντικότερα εκθέματα του μουσείου. Ο επισκέπτης βλέπει αντικείμενα από την καθημερινότητα των μινωιτών, αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν κατά τη **θρησκευτική λατρεία**, κεραμικά, έργα λιθογραφίας, σφραγιδογλυφίας, κοσμήματα και άλλα αντικείμενα εκπληκτικής τέχνης, τα διάσημα **καμαραϊκά αγγεία**, τους **διπλούς πελέκεις**,

σαρκοφάγους κ.ά. Και βέβαια την τιμητική τους έχουν τα εμβλήματα -θα έλεγε κανείς- του μινωικού πολιτισμού όπως ο **δίσκος της Φαιστού**, η **Θεά με τα Φίδια**, η **Μέλισσα**, το **Δαχτυλίδι του Μίνωα**, το κεφάλι του Ταύρου κ.ά.

Μέσα από τα αντικείμενα και τα επεξηγηματικά κείμενα μαθαίνουμε τα πάντα για τον πρώτο πολιτισμό που ήκμασε σε ευρωπαϊκό έδαφος: τον **τρόπο οργάνωσης** της μινωικής κοινωνίας, τα **ταφικά** τους έθιμα, τη θρησκεία τους (οι μινωίτες

λάτρευαν μια **γυναικεία Θεότητα**), στοιχεία για το εμπόριο και τον τρόπο οικονομικής και διοικητικής οργάνωσης, τις επιρροές που δέχτηκαν από άλλους πολιτισμούς της εποχής. Βλέπουμε από κοντά όσα έφεραν στο φως οι ανασκαφές στα μεγάλα **μινωικά ανάκτορα** αλλά και στα περιφερειακά μινωικά μέγαρα, στα νεκροταφεία και ακόμα στα υπαίθρια ιερά και τα **ιερά κορυφής**.

Στη συνέχεια η περιήγηση συνεχίζεται στον 1ο όροφο. Η **αίθουσα με τις μινωικές τοιχογραφίες** αποπνέει ηρεμία και υψηλή αισθητική. Πανέμορφες τοιχογραφίες, ζωντανά χρώματα που διηγούνται ιστορίες, ανάγλυφες παραστάσεις και μικροτοιχογραφίες. Στυλάτες λεζάντες, κείμενα επεξηγηματικά και χρήσιμα. Την παράσταση, φυσικά, κλέβει ο **Πρίγκιπας με τα Κρίνα**.

Είναι σχεδόν περιττό να πούμε ότι η επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου και συγκεκριμένα στη μινωική συλλογή του **επιβάλλεται** για κάθε επισκέπτη της Κρήτης. Μόνο έτσι συμπληρώνεται η εικόνα που αποκομίζει κανείς από την επίσκεψη στην Κνωσό, τη Φαιστό, τη Ζάκρο κ.ό.κ. Το αρχαιολογικό μουσείο, θα έλεγε κανείς, φυλάσσει στις προθήκες την ουσία, την "**ψυχή**" αυτού του μοναδικού πολιτισμού.

Υπόλοιπες συλλογές

Αφήνοντας πίσω το μινωικό πολιτισμό, οι επόμενες αίθουσες του 1ου ορόφου συνεχίζουν στην υπομινωική και πρώιμη γεωμετρική περίοδο και την **γεωμετρική περίοδο** όπου εκτίθενται και πολλά αδημοσίευτα ευρήματα που παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον και στη συνέχεια περνάμε στα κλασικά και ελληνιστικά χρόνια.

Μη βιαστείτε όμως να βρείτε την αίθουσα της εξόδου επιστρέφοντας στο ισόγειο. Η **αίθουσα με τα γλυπτά**, είναι μεγαλόπρεπη και όμορφα στημένη. Περιλαμβάνει έργα από την **αρχαϊκή** μέχρι και την **ρωμαϊκή** περίοδο, αδημοσίευτο υλικό, αγάλματα σε υπερφυσικό μέγεθος, μία σαρκοφάγο, πορτρέτα, αγάλματα θεών και θνητών, ανάμεσά τους ο Αδριανός, η Υγεία, η Αιδώς ...

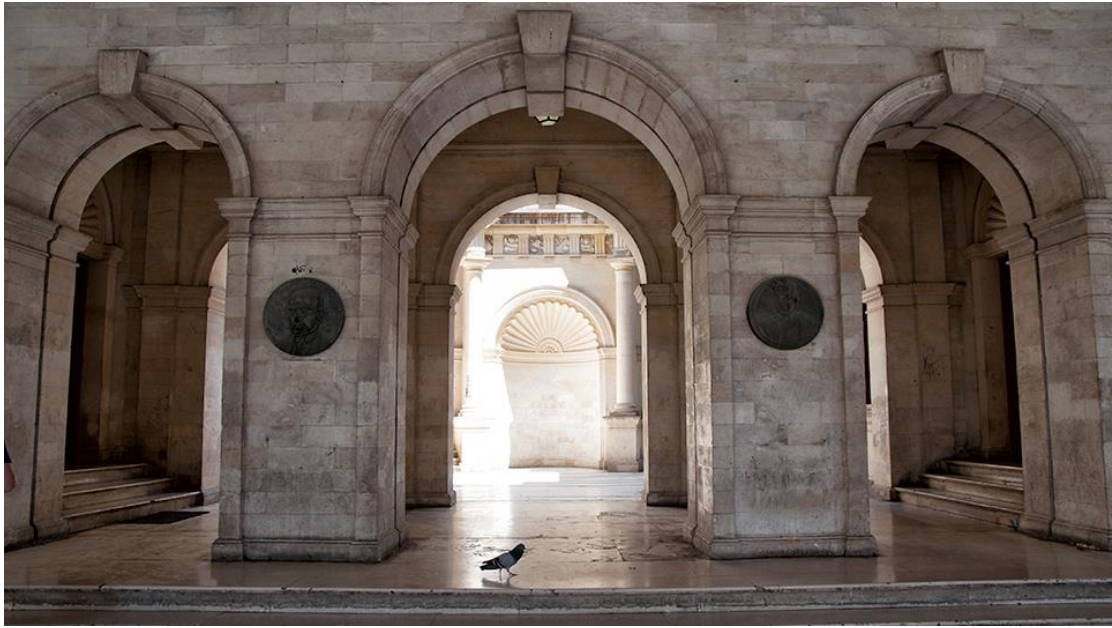
Η νέα έκθεση του μουσείου αναδεικνύει **5.865 αντικείμενα** κατά χρονολογική σειρά, χωρίς να συνυπολογίζεται η συλλογή νομισμάτων και οι δύο ιδιωτικές συλλογές. Πάντως, ακόμα και στον μικρό **κήπο** του Αρχαιολογικού Μουσείου, εκεί όπου θα βρείτε μια ήσυχη γωνιά για να κάνετε ανασκόπηση των όσων είδατε, θα δείτε διάσπαρτα διάφορα **σημεία ενδιαφέροντος** και μικρά μνημεία από τη πιο σύγχρονη ιστορία της πόλης.

Λότζια

Λότζια (Δημαρχείο Ηρακλείου)

Ήταν η **Λέσχη** των Ενετών αρχόντων επί ενετοκρατίας, σήμερα στεγάζει το Δημαρχείο Ηρακλείου. Το κτίριο που βλέπεις σήμερα είναι η τέταρτη Λέσχη του Χάνδακα, που χτίστηκε κάπου το 1628 από τον Φραγκίσκο Μοροζίνι. Οι **κίονες** του ισογείου είναι δωρικού ρυθμού, ενώ του πρώτου ορόφου ιωνικού ρυθμού. Παρατήρησε τις ανάγλυφες παραστάσεις όπου ο Λέοντας – σύμβολο του Αγίου Μάρκου είναι πανταχού παρών και μη χάσεις το υπέροχο μικρό **αίθριο** στο βάθος. Αν είσαι τυχερός ίσως πετύχεις κάποιο από τα **παζάρια** που γίνονται κατά καιρούς για φιλανθρωπικούς και άλλους σκοπούς με χειροποίητα ή second hand αντικείμενα, ή την παρέα των νεαρών **breakdancers** που επιδίδονται στον θεαματικό χορό τους, συνήθως το βράδυ ή τα σαββατοκύριακα.

Ιστορικό Μουσείο Κρήτης

Ιστορικό Μουσείο Κρήτης

Είδος:

Μουσείο

Τιμή Εισόδου:

-Γενική είσοδος: **€5**

-Group άνω των 10 ατόμων: **€4**

-Μαθητές / φοιτητές / άτομα
άνω των 65 ετών: **€3**

Ωράριο Λειτουργίας:

Θερινό (1/4 - 31/10):

09:00 - 17:00 εκτός Κυριακής

Χειμερινό (1/11 - 31/3):

08:00 - 15:30 εκτός Κυριακής

Το υπέροχο διατηρητέο νεοκλασικό του 1903 που παραχώρησε ο ευεργέτης της πόλης **Ανδρέας Καλοκαιρινός**, στεγάζει λίγο-πολύ όλη την ιστορία της Κρήτης από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες μέχρι τη σύγχρονη εποχή. Βυζαντινή εποχή, Ενετοκρατία, Τουρκοκρατία, Κρητικές επαναστάσεις του 19ου αιώνα, Μεσοπόλεμος, Β'ΠΠ. Όλες αυτές οι εποχές αποτυπώνονται μέσα από κειμήλια, αντικείμενα, φορεσιές, τοιχογραφίες, νομίσματα, λάβαρα, όπλα, έγγραφα, έπιπλα, φωτογραφίες, πολυμέσα. Στην Αίθουσα Ανδρέα Καλοκαιρινού θα συναντήσεις μια

μεγάλη μακέτα (4 επί 4) που αναπαριστά τον Χάνδακα των μέσων του 17ου αιώνα, όταν δηλαδή ήταν στο απόγειο της ακμής του. Με λίγη προσεκτική παρατήρηση θα δεις μνημεία που δεν σώζονται πια. Η περιήγηση συνεχίζεται στις Συλλογές Κεραμικών και Γλυπτών, στις Βυζαντινές συλλογές και στην Ενετική Συλλογή. Εδώ θα δεις σωζόμενες μετόπες της Λότζια, ενετικές επιτύμβιες πλάκες και επιγραφές αλλά και οικόσημα των ευγενών Ενετών. Στον πρώτο όροφο βρίσκεται η αίθουσα Δομήνικου Θεοτοκόπουλου (**El Greco**)

στην οποία εκτίθενται δύο έργα του ζωγράφου, φιλοτεχνημένα στη Βενετία. Η «Άποψη του Όρους και της Μονής Σινά» (1570-1572) και η «Βάπτιση του Χριστού» (1567-1570) είναι τα μοναδικά έργα του El Greco που βρίσκονται στην Κρήτη. Ακολουθούν ενότητες που αφορούν την σύγχρονη ιστορία: η συλλογή της Οθωμανικής Περιόδου με αντικείμενα, αρχιτεκτονικά μέλη ακόμα και τοιχογραφίες από την κοσμική και θρησκευτική μουσουλμανική ζωή, η συλλογή του 19ου αιώνα

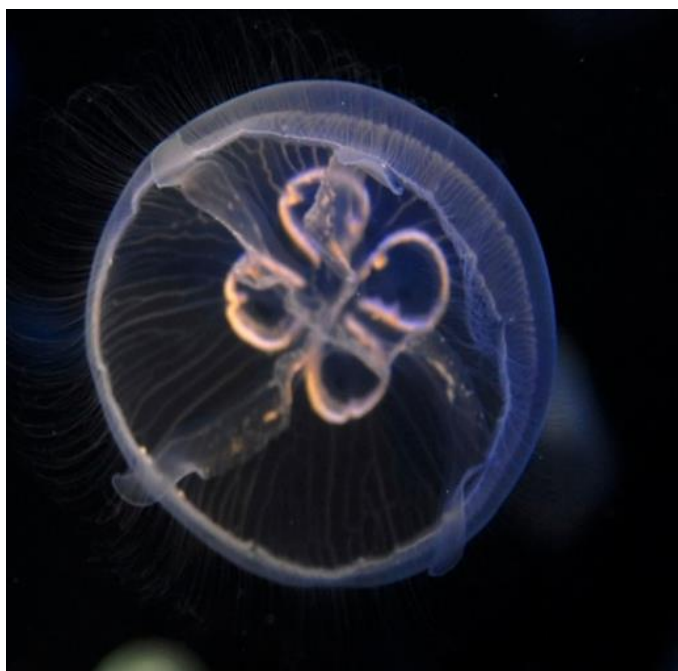
που καταγράφει την ταραγμένη περίοδο των αλλεπάλληλων επαναστατικών κινήσεων των Κρητών, τη συλλογή του Β'ΠΠ που περιλαμβάνει ντοκουμέντα από τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, τη Μάχη της Κρήτης, την Εθνική αντίσταση και την κατοχή. Τέλος είναι η συλλογή **Νίκου Καζαντζάκη**, στην οποία ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να δει προσωπικά αντικείμενα, χειρόγραφα και πρώτες εκδόσεις των βιβλίων του μεγάλου Ηρακλειώτη συγγραφέα.

Μετά από την πλούσια αναδρομή σε πολλούς αιώνες ιστορίας, αξίζει ένα πέρασμα από το **καφέ** του μουσείου που διαθέτει έναν στεγασμένο και δύο υπαίθριους χώρους: ο ένας στην πίσω **αυλή** του μουσείου, κάτω από ψηλά δέντρα κι ο δεύτερος, βόρεια, σαν deck που αγναντεύει τη θάλασσα. Το μουσείο επίσης διαθέτει αξιόλογη βιβλιοθήκη με σπάνιες εκδόσεις, περιοδικά, αρχείο τοπικών εφημερίδων και φωτογραφικό υλικό η οποία είναι ανοιχτή στο ευρύ κοινό.

Θαλασσόκοσμος - Cretaquarium

Είδος:

Μουσείο

Τιμή Εισόδου:

-Γενική Είσοδος: **€9**

-Παιδιά 5-17 ετών: **€6**

- Άτομα άνω των 65 ετών: **€6**

-Στρατιώτες: **€6**

-Φοιτητές - Σπουδαστές: **€6**

-Πολύτεκνοι: **€6**

-Συνοδός ΑΜΕΑ: **€6**

Ωράριο Λειτουργίας:

Θερινό (01/05 - 30/09):

09:30 - 21:00

Χειμερινό (01/10 - 30/04):

09:30 - 17:00

Από το 2005 που ιδρύθηκε, το Cretaquarium ανήκει στην οικογένεια των μεγάλων ευρωπαϊκών ενυδρείων κι είναι το πρώτο μεγάλο ενυδρείο της Ελλάδας.

Κατάδυση στον θαλάσσιο κόσμο της Μεσογείου

Με 60 ενυδρεία διαφόρων μεγεθών, 100 σημεία παρατήρησης και 2.500 μεσογειακούς (αλλά και τροπικούς) οργανισμούς, η περιήγηση σου στο ενυδρείο και στα άδυτα του μεσογειακού θαλάσσιου κόσμου θα κρατήσει περίπου 2 ώρες. Ψάρια, κοράλλια, θαλάσσιοι οργανισμοί, γνωστοί και άγνωστοι, με τους μεγάλους θηρευτές **καρχαρίες** να κλέβουν την παράσταση – και να κόβουν την ανάσα. Θα λατρέψεις επίσης τους μικροσκοπικούς **ιπόκαμπους** και θα εντυπωσιαστείς από το φαντασμαγορικό θέαμα του ενυδρείου με τις μέδουσες. Η ποικιλία της θαλάσσιας ζωής αναδεικνύεται με φόντο υποθαλάσσια τοπία της Κρητικής θάλασσας, όπως τα βράχια των Ματάλων (νότια Κρήτη) και το **βυθό του Βάι** (νοτιοανατολική Κρήτη). Εκτός από τα ενυδρεία, το καθένα από τα οποία συνοδεύεται με επεξηγηματικά κείμενα για τα είδη που απεικονίζονται, υπάρχουν και διάφορες οθόνες αφής που έχουν επιπλέον επιμορφωτικό υλικό.

“Αν το ενδιαφέρον σου για τον θαλάσσιο κόσμο πάει ακόμα παραπέρα έχεις τη δυνατότητα να επισκεφτείς και τα «παρασκήνια» του Cretaquarium. Με έξτρα χρέωση €5 ανά άτομο, μπορείς να ξεναγηθείς στους «υποστηρικτικούς» χώρους του ενυδρείου”

Φυσικά δε θα μπορούσε να λείπει η καρέτα-καρέτα. Οι χελώνες **καρέτα** δεν μένουν ωστόσο μόνιμα εδώ. Συνήθως παραμένουν για ένα διάστημα για λόγους περίθαλψης κι έπειτα απελευθερώνονται στο φυσικό τους περιβάλλον (το ενυδρείο έχει ήδη απελευθερώσει τρεις).

Το Cretaquarium παραμένει ένας «ζωντανός» οργανισμός. Συνεχώς προστίθενται νέα είδη και κοράλλια ενώ παράλληλα με την αναπαράσταση και ανάδειξη της θάλασσας της Μεσογείου εκπονεί και σημαντικό ερευνητικό έργο στους χώρους της θαλάσσιας βιολογίας και **ωκεανογραφίας**.

Αν το ενδιαφέρον σου για τον θαλάσσιο κόσμο πάει ακόμα παραπέρα έχεις τη δυνατότητα να επισκεφτείς και τα «παρασκήνια» του Cretaquarium. Με έξτρα χρέωση €5 ανά άτομο, και για ομάδες τουλάχιστον 10 ατόμων, μπορείς να ξεναγηθείς στους «υποστηρικτικούς» χώρους του ενυδρείου, όπου υπάρχουν περισσότερες δεξαμενές ή **«καραντίνες»** όπως λέγονται, στις οποίες γίνεται περίθαλψη ή αναπαραγωγή των ειδών, ενώ θα μάθεις για την άλλη «όψη» του ενυδρείου: πώς λειτουργούν οι δεξαμενές, πώς γίνεται η διαδικασία του φιλτραρίσματος, η διαδικασία της συντήρησης κ.ά.

Μετά από τόση «θάλασσα», ειδικά αν είναι καλοκαίρι, ίσως σου γεννηθεί η επιθυμία για μια βουτιά. Μπροστά στο Ενυδρείο υπάρχει μεγάλη αμμώδης **παραλία**, κατάλληλη για κολύμβηση.

Το παλάτι της Φαιστού

Είδος:

Αρχαιολογικός χώρος

Τιμή Εισόδου:

-Γενική Είσοδος: **€4**

-Παιδιά 0-18 ετών: **Δωρεάν**

-Μειωμένο εισιτήριο: **€2**

Ωράριο Λειτουργίας:

Θερινό (01/04 - 31/10):

09:30 - 21:00

Χειμερινό (01/11 - 31/03):

Δευτέρα: 13:00 - 19:30

Τρίτη - Παρασκευή: 08:00 -

19:30

Το **ανάκτορο** και η **πόλη** της **Φαιστού** είναι κτισμένη πάνω σε λόφο, με **πανοραμική θέα** προς όλα τα σημεία του ορίζοντα και κυρίως προς την Ανατολή, το Βορρά και το Νότο. Μπροστά, προς την Ανατολή, απλώνεται σε βάθος 40 χλμ. η πλούσια και καρπερή **πεδιάδα της Μεσαράς**, που έχει φόντο τα **Λασιθιώτικα βουνά**, δεξιά, προς το Νότο, τα **Αστερούσια όρη** και αριστερά, προς το Βορρά, υψώνεται ο επιβλητικός όγκος του **Ψηλορείτη**, με τις κατάφυτες λοφοσειρές στους πρόποδες του. Προς τα ΒΔ απλώνεται το δάσος των **αιωνόβιων ελαιώνων** και κάτω από τα δένδρα ξετυλίγεται ο **Γεροποταμός** (ο αρχαίος Ληθαίος) και στο βάθος το **Λιβυκό**.

Η **θέα**, όλες τις ώρες της ημέρας, μα κυρίως το απόγευμα, είναι **μαγευτική**, και μόνο για το πανόραμα αυτό αξίζει τον κόπο να επισκεφθεί κανείς τη Φαιστό.

Η Φαιστός ήταν η **δεύτερη μεγαλύτερη** μινωική πόλη και αποτελούσε το κέντρο της **νότιας-κεντρικής Κρήτης** με επιρροή ως τις περιοχές του Αμαρίου και Αγίου Βασιλείου στο Ρεθύμνου, και σε όλο το νότιο τμήμα του Νομού Ηρακλείου.

Μυθολογικά συνδέεται με τον αδελφό του Μίνωα, **Ραδαμάνθυ**, του οποίου η δυναστεία βασίλευσε στη Φαιστό, ενώ κατά μια άλλη εκδοχή ιδρύθηκε από τον **Φαιστό**, γιο του Ηρακλή. Πήρε μέρος στο **Τρωικό πόλεμο**, όπως αναφέρει ο Όμηρος, υπό τον Ιδομενέα, βασιλιά της Κνωσού και όλης της Κρήτης.

Η κατοίκηση στη Φαιστό ήταν συνεχής από τη **νεολιθική εποχή** έως και τα **ελληνιστικά χρόνια** (3ος αι. π.Χ.). Τη μεγάλη της ακμή όμως η πόλη τη γνώρισε κατά τη **μινωική εποχή**. Τα πρώτα **ανάκτορα** κτίστηκαν κατά το 1900 π.Χ. περίπου και μαζί με τα γύρω κτίσματα εκτείνονταν σε **18.000 τετραγωνικά μέτρα**, έκταση λίγο μικρότερη από αυτή των ανακτόρων της Κνωσού. Καταστράφηκαν περί το 1700 π.Χ. για να οικοδομηθούν αμέσως μετά νέα, επιβλητικότερα και πιο πολυτελή, των οποίων τα αναστηλωμένα λείψανα βλέπουμε στο χώρο σήμερα.

Η **μινωική πόλη** εκτείνονταν σε μεγάλη έκταση γύρω από τα ανάκτορα. Κατά τον 15ο αι. π.Χ. νέα καταστροφή ισοπέδωσε όλα τα μινωικά νεοανακτορικά κέντρα σε όλη τη Κρήτη, μαζί και αυτό της Φαιστού.

Παρόλα αυτά οι κατοίκηση στη περιοχή συνεχίζεται κατά τα μυκηναϊκά και τα γεωμετρικά χρόνια και η Φαιστός γνωρίζει νέα περίοδο ακμής.

Παρότι φαίνεται πως το διοικητικό κέντρο της περιοχής μεταφέρθηκε στην **Αγία Τριάδα**, η Φαιστός συνεχίζει να μεγαλώνει και αποτελεί μια πολυάνθρωπη, πλούσια και δυνατή πόλη-κράτος. Η κυριαρχία της απλωνόταν από το ακρωτήριο Λίθινο μέχρι και το Ακρωτήριο Μέλισσα (Σαχτούρια, Ρέθυμνο), ενώ διέθετε δύο ισχυρά και πλούσια **λιμάνια**, τον **Κομμό** και τα **Μάταλα**. Κατά τα ιστορικά χρόνια νότια του μινωικού ανακτόρου ιδρύθηκε μεγάλος **ναός** αφιερωμένος στη θεά Ρέα.

Από τις **θρησκευτικές τελετές** που γινόταν στη Φαιστό είναι γνωστές αυτές που γίνονταν προς τιμήν του Διός **Βελχανού**, της Λατούς (Λητούς) Φυτίης και της **Ρέας/Μεγάλης Μητέρας**, καθώς και η **γιορτή Εκδύσια**.

Για πολλά χρόνια βρισκόταν σε αντιπαράθεση για τη κυριαρχία στη περιοχή της Μεσαράς με την άλλη μεγάλη πόλη-κράτος της νότιας κεντρικής Κρήτης τη **Γόρτυνα**, η οποία τελικά στα μέσα του **2ου αι. π.Χ.** την κυρίεψε και την κατέστρεψε εκ θεμελίων.

Η Πόλη της Γόρτυνας

Γόρτυνα

Είδος:

Αρχαιολογικός χώρος

Τιμή Εισόδου:

-Γενική Είσοδος: **€4**

-Παιδιά 0-18 ετών: **Δωρεάν**

-Μειωμένο εισιτήριο: **€2**

Ωράριο Λειτουργίας:

Θερινό (01/04 - 31/10):

09:30 - 21:00

Χειμερινό (01/11 - 31/03):

Δευτέρα: 13:00 - 19:30

Τρίτη - Παρασκευή: 08:00 -

19:30

Η **Γόρτυνα** (οι κάτοικοι: «Γορτύνιοι»), ήταν αρχαία πόλη και αρχαιολογικός χώρος σήμερα της Κρήτης, 45 χιλιόμετρα νότια του Ηρακλείου. Η Γόρτυνα, η οποία αποτέλεσε την πρωτεύουσα της Κρήτης και της Κυρηναϊκής κατά την Ρωμαϊκή εποχή, κατοικήθηκε το 3000 π.Χ. περίπου και γνώρισε άνθηση κατά τη Μινωική περίοδο, μεταξύ του 1600 – 1100 π.Χ. Καταστράφηκε δύο φορές από σεισμούς, την δεύτερη μάλιστα ολοσχερώς. Στα ερείπιά της είναι χτισμένα τα χωριά Άγιοι Δέκα, Μητρόπολη και Αμπελούζος.

Υπάρχουν αποδείξεις ανθρώπινης παρουσίας στην αρχαία Γόρτυνα που χρονολογούνται από την Νεολιθική εποχή (7000 π.Χ.). Τα περισσότερα τέχνηρα που αποκάλυψαν οι αρχαιολογικές ανασκαφές χρονολογούνται στη Μινωική εποχή, καθώς και κάποια της Δωρικής (1100 π.Χ.). Η πόλη της Γόρτυνας κατόρθωσε να ξεπεράσει ακόμα και την Φαιστό κατά την πρώτη χιλιετία π.Χ., η οποία ήταν η σημαντικότερη πόλη της Κρήτης κατά την Μινωική εποχή[4]. Η Γόρτυνα συνέχισε να αναπτύσσεται και υπό την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, οπότε και έγινε η μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσα της ρωμαϊκής επαρχίας Κρήτης και Βόρειας Αφρικής. Η πόλη καταστράφηκε το 828 μ.Χ. από Άραβες εισβολείς. Στη Γόρτυνα οικοδομήθηκε ένας από τους πρώτους χριστιανικούς ναούς, ο καθεδρικός ναός του Αγίου Τίτου, πρώτου επισκόπου της Κρήτης. Η βασιλική ανεγέρθηκε τον 6 αιώνα μ.Χ. και τα ερείπιά της σώζονται μέχρι σήμερα.

Μνημεία & Νομίσματα της Γόρτυνας

- Τρία κέρματα έχουμε από την εποχή του 4ου αι. π.Χ.
 - Το ένα απεικονίζει την Ευρώπη. Πέπλος σκεπάζει τα πόδια της από την μέση και κάτω, ενώ αναπαύεται πάνω στα κλαριά του ιερού πλάτανου, ακουμπώντας το κεφάλι στο χέρι της. Στην πίσω όψη είναι ένας ταύρος που στρίβει το κεφάλι του στα αριστερά. Το κέρμα έχει διάμετρο 26,5 χιλιοστά και βάρος 11,88 γρ. από στατήρα της Αίγινας.

- ο Το δεύτερο απεικονίζει επίσης την Ευρώπη. Κάθεται στα γυμνά κλαριά ενός δέντρου και ανασηκώνει τον πέπλο. Ένας αετός απλώνει τα φτερά του. Η πίσω όψη δείχνει τον ίδιο ταύρο όπως το προηγούμενο κέρμα. Το κέρμα έχει διάμετρο 24,5 χιλιοστά και ζυγίζει 11,46 γραμμάρια. Πρόκειται για στατήρα από την Αίγινα.
- ο Το τρίτο κέρμα δείχνει μια γυναικεία κεφαλή (προφανώς της Ευρώπης) με τυλιγμένα μαλλιά και ένα σκουλαρίκι. Η πίσω όψη δείχνει επίσης τον ίδιο ταύρο όπως το πρώτο κέρμα. Ζυγίζει 5,19 γραμμάρια και έχει διάμετρο 19 χιλιοστά. Πρόκειται για δραχμή από την Αίγινα.
- Ένα κέρμα έχουμε από τον 3ο αι. π.Χ. Δείχνει την Ευρώπη καθιστή στον ιερό πλάτανο, ενώ δίπλα της είναι ο αετός που στρίβει το κεφάλι του προς τα πίσω. Φέρει την επιγραφή [ΓΟ]. Η πίσω όψη φέρει την επιγραφή ΓΟΡΤΥΝ και δείχνει την Ευρώπη επάνω στον ταύρο με πέπλο επάνω από το κεφάλι της. Ο ταύρος βηματίζει προς τα αριστερά, ενώ τον περιτριγυρίζει ένα δάφνινο στεφάνι. Το κέρμα έχει διάμετρο 16,5 χιλιοστά και ζυγίζει 4,87 γραμμάρια.
- Ένα κέρμα έχουμε από την εποχή του 2ου - 1ου αι. π.Χ. Δείχνει την κεφαλή του Δία ή του Μίνωα σε δεξιό προφίλ, με γένη και διάδημα. Η πίσω όψη φέρει την επιγραφή ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ και απεικονίζει μια γυναίκα που κάθεται σε βράχο και κρατάει τόξο και βέλος. Ζυγίζει 3,09 γραμμάρια και έχει διάμετρο 17,5 χιλιοστά.

Στην καρδιά της ρωμαϊκής Γόρτυνας βρίσκεται το Πραιτόριο, η έδρα του Ρωμαίου κυβερνήτη της Κρήτης. Το πραιτόριο κατασκευάστηκε τον πρώτο αιώνα μ.Χ., όμως τροποποιήθηκε σημαντικά στη διάρκεια των επόμενων οκτώ αιώνων. Στην ίδια περιοχή βρίσκονται τα ερείπια των ρωμαϊκών λουτρών καθώς και ο ναός του Απόλλωνα και ο ναός των Αιγυπτιακών Θεοτήτων. Κατά τη διάρκεια των ανασκαφών αποκαλύφθηκαν επίσης και άλλα τμήματα του ρωμαϊκού οικισμού, όπως το θέατρο, το οποίο είχε δύο εισόδους και ημικυκλική ορχήστρα, η περίμετρος της οποίας είναι σήμερα ορατή. Πίσω από το ρωμαϊκό θέατρο, χαραγμένες πάνω σε μεγάλες πέτρινες πλάκες, βρίσκονται επιγραφές με τους νόμους της Γόρτυνας, σε δωρική διάλεκτο και σε κοινή θέα μέχρι σήμερα.

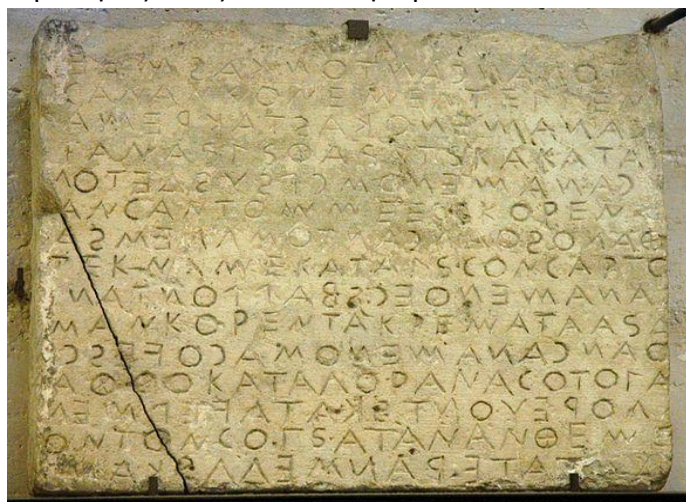
Επιγραφή της Γόρτυνας

Η Επιγραφή της Γόρτυνας ανακαλύφθηκε το 1884 στο σημείο ενός κτίσματος κατασκευασμένου από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Τραϊανό, του Ωδείου, το οποίο χρησιμοποίησε σε δεύτερη χρήση πέτρες από ένα τοίχο με επιγραφές, οι οποίες είχαν χρησιμοποιηθεί επίσης στα θεμέλια ενός προγενέστερου κτίσματος της ελληνιστικής εποχής. Αρκετά τμήματα επιγραφών βρίσκονται σε μουσεία σε ολόκληρο τον κόσμο, τα περισσότερα τμήματα όμως είναι εμφανή σε μια σύγχρονη κατασκευή κοντά στα ερείπια του Ωδείου. Ο *κώδικας της [Γόρτυνας]* ή "βασιλίσσα των επιγραφών", είναι το πληρέστερο και αρχαιότερο ελληνικό νομοθέτημα. Το

όνομά του το πήρε από την πόλη από και την οποία προέρχεται, την Γόρτυνα της [Κρήτης]. Ανακαλύφθηκε τον 19ον αιώνα. Χρονολογείται περί 480-460 π.Χ και εμπεριέχει τις σημαντικότερες για την εποχή νομικές ρυθμίσεις αναφορικά με την επίλυση ζητημάτων μιας εσωτερικής αγροτικής κοινωνίας.

Σημασία του κώδικα Για τους ιστορικούς η σημασία του κώδικα είναι σημαντική καθώς οριοθετεί το τέλος των πρώιμων χρόνων και και την αρχή ενός δικαίου συστήματος τεχνικά αρτιότερου.

Περιεχόμενο του κώδικα Οι διατάξεις του κώδικα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ποινικού, αστικού και δικονομικού δικαίου, με αξιοσημείωτο το γεγονός πως δεν ρυθμίζει την ανθρωποκτονία, πράγμα που ωθεί τους μελετητές να συμπεράνουν που ότι στο θέμα αυτό διατηρήθηκαν παλαιότερες σχετικές διατάξεις. Σε αντίθεση με πολλές σύγχρονες του κώδικα επιγραφές αλλά και προγενέστερες, ο κώδικας δεν περιλαμβάνει μόνο τις νέες διατάξεις, αλλά και γραπτά κείμενα προηγούμενων δικαίων του 7ου αιώνα, όπως επίσης και προφορικές παραδόσεις. Η διεκδίκηση της κυριότητας ενός δούλου ή προσώπου του οποίου αμφισβητείται η ελευθερία

έρχεται ανάμεσα στις πρώτες διατάξεις του κώδικα. Επόμενες διατάξεις διαπραγματεύονται αδικήματα κατά των ηθών: μοιχεία, αποπλάνηση, ασέλγεια. Σχετικά με τα αδικήματα του βιασμού ή της μοιχείας ο νομοθέτης του κώδικα εξαρτά την προβλεπόμενη ποινή ανάλογα με την ιδιότητα του θύτη και του θύματος

(ελεύθερος, δούλος κλπ.) Έπονται διατάξεις οικογενειακού δικαίου(λύση γάμου λόγω θανάτου, διαζύγιο, έκθεση τέκνων, περιουσιακές σχέσεις)και συνεχίζει με διατάξεις κληρονομικού δικαίου, εμπράγματος ενοχικού κλπ. Ο κώδικας παρουσιάζει ομοιότητες τόσο με κώδικες περιοχών εντός του ελληνικού εδάφους όσο και εκτός, όπως της Μεσοποταμίας. Διατάξεις δικονομικού δικαίου του αττικού κώδικα επηρεάζουν και τον νομοθέτη της Γόρτυνας, ενώ κάποιες από αυτές χρωματίζονται με δωρικά στοιχεία όπως ο θεσμός της *πατροώκου*, δηλαδή της μοναδικής θυγατέρας κληρονόμου. Ένας κατάλογος ποινών αναφορικά με αδικήματα βιασμού ή μοιχείας με τις ανάλογες χρηματικές ποινές, εμπεριέχεται στον κώδικα της Γόρτυνας, πρακτική που θυμίζει δίκαια τόσο της αρχαίας [Μεσοποταμίας] όσο και της ρωμαϊκής Δωδεκαδέλτου.

Ο Μύθος της Ευρώπης και του Δία

Σύμφωνα με τον μύθο της κλασικής ελληνικής μυθολογίας, στη Γόρτυνα κατέφυγε ο Δίας όταν, μεταμορφωμένος σε ταύρο, απήγαγε την Ευρώπη από τον Λίβανο. Ο Δίας έφτασε στην Γόρτυνα με μορφή ταύρου και την Ευρώπη καβάλα στην πλάτη

του και μόνο κάτω από τον ιερό πλάτανο πήρε ανθρώπινη μορφή εξαιρουμένου ενός μόνο μέλους τους σώματος του. Εκεί έκανε έρωτα στην Ευρώπη επί τρεις ατελείωτες μέρες και νύχτες. Από τη σχέση του Δία με την Ευρώπη γεννήθηκαν τρία παιδιά, τα οποία έγιναν ο βασιλείς των τριών Μινωικών παλατιών της Κρήτης.

Σπιναλόγκα

Σπιναλόγκα

Είδος:

Αρχαιολογικός χώρος

Τιμή Εισόδου:

-Γενική Είσοδος: **€2**

Εκδρομές:

-Ελούντα – Σπιναλόγκα:

10€/άτομο, 5€/παιδί 5-11 ετών

-Πλάκα – Σπιναλόγκα:

8€/άτομο

-Αγ. Νικόλαος – Σπιναλόγκα:

18€ - 20€/άτομο

Η **Σπιναλόγκα** είναι μικρό νησί κοντά στην **Ελούντα** στην Ανατολική Κρήτη. Η Σπιναλόγκα έχει γίνει γνωστή σαν το **νησί των λεπρών**, αφού εδώ απομονώνονταν οι λεπροί από την Κρήτη και την υπόλοιπη Ελλάδα μέχρι το 1957.

Σήμερα τη Σπιναλόγκα επισκέπτονται κάθε καλοκαίρι χιλιάδες τουρίστες με καραβάκια από τον Άγιο Νικόλαο, την Ελούντα και την Πλάκα για να ξεναγηθούν στα ερειπωμένα της κτίρια, που με κόπο προσπαθεί η αρχαιολογική υπηρεσία να συντηρήσει.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2009, τους καλοκαιρινούς μήνες η Σπιναλόγκα δέχεται 1200 - 1500 επισκέπτες καθημερινά και είναι **ο πιο επισκέψιμος αρχαιολογικός χώρος στην Κρήτη μετά την Κνωσό**.

Η καίρια θέση της βραχονησίδας Σπιναλόγκα για τον έλεγχο και την προστασία του λιμανιού της Ελούντας δεν θα μπορούσε παρά να σημαδέψει τη Σπιναλόγκα με μία πολυτάραχη ιστορία γεμάτη σκληρές μάχες και πολύ ανθρώπινο πόνο.

Το όνομα Σπιναλόγκα

Σήμερα Σπιναλόγκα ονομάζουμε μονάχα το μικρό νησί, αλλά οι Ενετοί με το όνομα αυτό αποκαλούσαν και την μεγάλη χερσόνησο Νησί ή Κολοκύθα που ενώνεται με την Ελούντα με ένα στενό ισθμό.

Αναφέρεται ότι η Κολοκύθα ήταν ενωμένη με την Σπιναλόγκα (γι αυτό μοιράζονταν το ίδιο όνομα), αλλά το 1526 οι Ενετοί άνοιξαν διώρυγα με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί το μικρό αυτό νησί.

Η πληροφορία αυτή προέρχεται από τον Ενετό χαρτογράφο Vincenzo Coronelli και την αναφέρουμε με κάθε επιφύλαξη για την ακρίβεια της. Πάντως το νησί απέχει από την Κολοκύθα μόνο 170 μέτρα και τα νερά είναι αβαθή, οπότε είναι

πιθανό οι Ενετοί πράγματι να προχώρησαν στο έργο αυτό προκειμένου να δημιουργήσουν ένα απόρθητο νησί - φρούριο.

Το όνομα **Σπιναλόγκα** προέκυψε γύρω στο 13ο αιώνα με νομούς τους Ενετούς κατακτητές, οι οποίοι αφού δεν είχαν εξοικείωση με την ελληνική γλώσσα παρέφθειραν (παράφρασαν) το τοπωνύμιο «στην Ολούντα» σε Σπιναλόντε αρχικά (13ος αιώνας) και αργότερα σε Σπιναλόγκα. Όχι τυχαία βέβαια, γιατί το Σπιναλόγκα τους ήταν ήδη γνωστό από μία νησίδα στη Βενετία, τη σημερινή Τζιουντέκα (Εβραϊκή).

Μια άλλη ερμηνεία του ονόματος Σπιναλόγκα, το θέλει να έχει προκύψει από το σχήμα της νησίδας που θυμίζει μακρύ αγκάθι (σπίνα=αγκάθι, λόνγκα=μακρύ), μία θεωρία που δεν την ενστερνίζονται πολλοί.

Αρκετά αργότερα το 1957 παρουσιάστηκε ένα άλλο όνομα για τη νησίδα, το όνομα **Καλυδών**, σαν μια ανεπιτυχή προσπάθεια για να αντικατασταθεί το λατινογενές Σπιναλόγκα με ένα ελληνοπρεπές όνομα.

Πώς να πάτε στη Σπιναλόγκα

Για να πάτε στη Σπιναλόγκα θα πάρετε το караβάκι από τον Άγιο Νικόλαο, την Ελούντα ή την Πλάκα.

Από τον Άγιο Νικόλαο τα караβάκια αναχωρούν το πρωί και εκτός από τη μεταφορά στη Σπιναλόγκα, προσφέρουν γεύμα και κολύμπι στις παραλίες πίσω από την χερσόνησο Κολοκύθα, πριν επιστρέψουν το απόγευμα στον Άγιο Νικόλαο.

Από το λιμάνι της Ελούντας όλους τους καλοκαιρινούς μήνες κάθε μισή ώρα φεύγει καΐκι που θέλει 15-20 λεπτά για να φτάσει στο νησί, ενώ συχνά το θαλασσινό ταξίδι συμπεριλαμβάνει και το γύρο της χερσονήσου Κολοκύθας.

Καΐκια φεύγουν επίσης από το χωριουδάκι Πλάκα λίγο βορειότερα από την Ελούντα. Η διαδρομή από εδώ είναι η συντομότερη, 10 λεπτά περίπου, γιατί η Πλάκα βρίσκεται ακριβώς απέναντι από τη Σπιναλόγκα.

Η Σπιναλόγκα στην Αρχαιότητα

Φαίνεται πως ήδη από την αρχαιότητα, τα μινωικά δηλαδή χρόνια, η Σπιναλόγκα προστάτευε και φρουρούσε το λιμάνι της αρχαίας Ολούντας, δηλαδή της σημερινής Ελούντας.

Αυτό μας λένε τα ευρήματα από την περιοχή όπου αναπτύχθηκε η πόλη – κράτος Ολούς, μία από τις εκατό που αναφέρει ο Όμηρος στην Κρήτη, της οποίας μεγάλο μέρος βρίσκεται βυθισμένο.

Η Ολούς αναδείχθηκε σε σημαντικότερη πόλη στη βόρειο-ανατολική Κρήτη με οργανωμένο ιερό, σπουδαίο λιμάνι και δικό της νόμισμα.

Η Σπιναλόγκα στα Βυζαντινά χρόνια

Η Ολούς, στην οποία ανήκε η Σπιναλόγκα, ακμάζει μέχρι τον 8ο μ.Χ. όταν η απειλή των Αράβων πειρατών σε ολόκληρη τη Μεσόγειο ανάγκασε τους κατοίκους να μετακινηθούν στην ενδοχώρα για περισσότερη ασφάλεια.

Η παρακμή που ακολουθεί στην αραβοκρατία (827 - 961) συνεχίζεται στην β' βυζαντινή περίοδο (961 - 1204), αλλά διακόπτεται με την ενετική κατοχή (1211-1669).

Η Σπιναλόγκα στην Ενετοκρατία

Οι Ενετοί ως εξαιρετικοί έμποροι αναγνώρισαν την αξία του φυσικού λιμανιού της Ελούντας και φυσικά δεν το άφησαν ανεκμετάλλευτο. Στα αβαθή και πλούσια σε αλάτι νερά του κόλπου κατασκεύασαν αλυκές, μία επιχείρηση ιδιαίτερα προσοδοφόρα, ενώ δεν σταμάτησαν να διακινούν τα υπόλοιπα αγροτικά προϊόντα της περιοχής.

Εκείνα τα χρόνια βέβαια το εμπόριο δεν παρείχε καμία ασφάλεια λόγω πειρατείας. Για τον επιπρόσθετο λόγο ότι από τον 16ο μ.Χ. είχε φανεί πως οι Οθωμανοί έχουν βλέψεις ολοένα δυτικότερα, οι Ενετοί αισθάνθηκαν ότι οι κτήσεις τους απειλούνταν και δεν κάθησαν με σταυρωμένα χέρια.

Βελτίωσαν τις υπάρχουσες αμυντικές εγκαταστάσεις ενώ σχεδίασαν και κατασκεύασαν οχυρωματικά έργα σύμφωνα με το νέο αρχιτεκτονικό σύστημα οχυρώσεων με προμαχώνες, αφού η διάδοση της πυρίτιδας έκανε τις παλιές οχυρώσεις ανεπαρκείς.

Το νέο φρούριο χτίστηκε στη Σπιναλόγκα το 1579 με την εποπτεία του Γενικού Προβλεπτή Κρήτης Τζιάκομο Φοσκαρίνι. Οι οχυρώσεις ενσωμάτωσαν ερείπια από τα τείχη της αρχαίας πόλης.

Πρόκειται για ένα συγκρότημα οχυρώσεων που περιλαμβάνει διπλές σειρές από ψηλά τείχη και φοβερούς πύργους. Σήμερα διατηρείται, στο μεγαλύτερο μέρος του,

σε ικανοποιητική κατάσταση και θεωρείται από τα σημαντικότερα θαλάσσια οχυρά της Μεσογείου.

Για να πάρουμε όμως μια γεύση του τι ήταν τότε η Σπιναλόγκα, το 1630 είχε 35 κανόνια, δηλαδή είχε μετατραπεί σε ένα νησί – φρούριο με μεγάλη δύναμη πυρός και αυτό εξηγεί πώς έγινε και δεν κατακτήθηκε ποτέ.

Η Βενετία κατάφερε ακόμα και μετά την πτώση του Ηρακλείου στους Τούρκους το 1669 να κρατήσει τη Σπιναλόγκα στην κυριαρχία της μέχρι το 1715 μαζί με τη Γραμβούσα και τη Σούδα, με την ελπίδα ότι θα ανακαταλάμβανε την Κρήτη.

Η Σπιναλόγκα στην Τουρκοκρατία

Τελικά η Σπιναλόγκα παραδόθηκε στους Οθωμανούς Τούρκους με συνθήκη το 1715 επί Καπουδάν πασά. Μέχρι την παράδοσή της η Σπιναλόγκα αποτελούσε καταφύγιο χριστιανών που συνέρρεαν σε αυτό για να σωθούν.

Οι Τούρκοι εισέβαλλαν στην Κρήτη το 1645 και κατέκτησαν το μεγαλύτερο μέρος της σε 2-3 χρόνια. Το Ηράκλειο (Χάνδακας) αντιστάθηκε για 21 χρόνια και καταλήφθηκε το 1669. Η Σπιναλόγκα παραδόθηκε 60 χρόνια μετά την εισβολή των Τούρκων, γεγονός που δείχνει πόσο καλά σχεδιασμένη ήταν η άμυνα του νησιού από τους Ενετούς.

Στην τουρκοκρατία ξεκινά μια καινούρια εποχή για την ιστορία της νησίδας. Πάλι λόγω της ασφάλειας που παρείχαν οι οχυρώσεις στη νησίδα, εγκαθίστανται εδώ αμιγώς οθωμανικές οικογένειες.

Στα μέσα του 19ου μ.Χ. μεγάλος αριθμός κατοίκων, οι περισσότεροι έμποροι και ναυτικοί, χρησιμοποιούσαν την ασφάλεια του οχυρωμένου οικισμού και έλεγχαν τους εμπορικούς δρόμους της Αν. Μεσογείου.

Η Σπιναλόγκα τον 20ο αιώνα

Η νησίδα Σπιναλόγκα εγκαταλείφθηκε σε μεγάλο βαθμό, το 1898, μετά την αυτονομία της Κρήτης, ενώ οι τελευταίοι Τούρκοι κάτοικοι έφυγαν το 1903 για να μετατραπεί το νησί σε λεπροκομείο μέχρι το 1957.

Κατά τη διάρκεια του 2ου Παγκόσμιου Πολέμου, οι Γερμανοί συνέχισαν να συντηρούν και να ανεφοδιάζουν τους λεπρούς της Σπιναλόγκας, αλλά δεν τολμούσαν να εγκαταστήσουν φρουρά στο νησί. Αυτό έδωσε λίγη παραπάνω ελευθερία στους αρρώστους, που μπορούσαν να ακούνε ανενόχλητοι τους ραδιοφωνικούς σταθμούς από το Κάιρο και το Λονδίνο, κάτι που φυσικά απαγορεύονταν αυστηρά σε κάθε κατεχόμενη χώρα.

Τη δεκαετία του '70 η Σπιναλόγκα ανακηρύσσεται προστατευόμενη αρχαιολογική περιοχή, αρχίζουν οι ανασκαφικές εργασίες, γκρεμίστηκαν τα κτίρια του Λεπροκομείου και έγιναν έργα συντήρησης στα τείχη (Μπορμπουδάκης, έφορος Βυζαντινών Αρχαιοτήτων).

Από το 1976 στο αρχαιολογικό πάρκο της Σπιναλόγκας και υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού, τα έργα διάσωσης και συντήρησης των ενετικών οχυρώσεων και των υπόλοιπων κτιρίων συνεχίζεται αδιάκοπα, αλλά χρειάζονται ακόμα να γίνουν πολλά. Γίνονται επίσης προσπάθειες για να ενταχτεί στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco.

Δικταίον αντρο

Δικταίον αντρο

Είδος:

Αρχαιολογικός χώρος

Το **Δικταίο Άντρο** (ή Δικταίον Αντρον) είναι από τα σημαντικότερα και πιο γνωστά σπήλαια από τα 3000 στην Κρήτη ή τα 8500 στην Ελλάδα. Στο εντυπωσιακό σπήλαιο Δικταίο Αντρο, πλούσιο σε σταλαγμίτες και σταλακτίτες, ο μύθος θέλει να γεννήθηκε ο Δίας. Γι' αυτό το λόγο το Δικταίο Άντρο ήταν ήδη από την αρχαιότητα φημισμένο σπήλαιο αφιερωμένο στη λατρεία του μέγιστου των θεών, όπως προδίδουν τα πολυάριθμα αναθήματα που βρέθηκαν εδώ.

Στις μέρες μας το Δικταίο Άντρο συνεχίζει να δέχεται πολλούς επισκέπτες, όχι πια προσκυνητές βέβαια, αλλά ταξιδευτές από κάθε γωνιά του πλανήτη.

Που βρίσκεται το Δικταίο Αντρο

Το Δικταίο Αντρο βρίσκεται στην πλαγιά της οροσειράς Δίκητη στην Ανατολική Κρήτη, στο οροπέδιο Λασιθίου.

Το οροπέδιο Λασιθίου φαίνεται ότι κατοικείται ήδη από τη Νεολιθική Εποχή (6.000 π.Χ.) και είναι μάλιστα από τις ελάχιστες περιοχές στη Μεσόγειο που αναπτύχθηκαν οικισμοί σε τόσο μεγάλο υψόμετρο (μ.ο. 840μ.). Σημαντικό ρόλο έπαιξε το γεγονός ότι το οροπέδιο Λασιθίου έχει ιδιαίτερα εύφορο έδαφος και ο υδροφόρος του ορίζοντας μαζεύει μεγάλες ποσότητες νερού από το χιόνι που πέφτει στις ψηλές κορυφές της Δίκητης.

Για να επισκεφτείτε το Δικταίο Αντρο θα πρέπει να ανεβείτε στο οροπέδιο Λασιθίου, που βρίσκεται κοντά στην Νεάπολη, τα Μάλια, τη Σταλίδα και τη Χερσόνησο. Δεν απέχει πολλά χιλιόμετρα από τις παραπάνω περιοχές, αλλά ο δρόμος είναι ανηφορικός και γεμάτος στροφές, οπότε θα χρειαστείτε 45 λεπτά – 1 ώρα για να φτάσετε στο οροπέδιο Λασιθίου και το χωριό Ψυχρό.

Το Δικταίο άντρο βρίσκεται σε υψόμετρο 1025μ στις βόρειες πλαγιές του όρους Δίκητη, που δεσπόζει στο οροπέδιο Λασιθίου και ολόκληρη την ανατολική Κρήτη, κοντά στο χωριό Ψυχρό, από όπου παίρνει και το δεύτερό του όνομα **Σπήλαιο του Ψυχρού**.

Από το Ψυχρό ακολουθείτε το πλακόστρωτο μονοπάτι που περιστοιχίζεται από βελανιδιές. Για όσους είστε πιο περιπετειώδεις, στην αρχή του μονοπατιού θα βρείτε γαϊδουράκια που μπορούν να σας ανεβάσουν μέχρι τη σπηλιά του Δικταίου. Στο τέλος του σύντομου μονοπατιού λίγο πριν την είσοδο για τη σπηλιά του Δικταίου αξίζει να σταματήσετε για να πάρετε μια ανάσα από την ανάβαση, να απολαύσετε την πανοραμική θέα ολόκληρου του οροπεδίου και να ρουφήξετε τον αναζωογονητικό βουνίσιο αέρα, που κουβαλά τα αρώματα από θυμάρι, φασκόμηλο και άλλα αρωματικά βότανα της περιοχής. Η αίσθηση είναι μοναδική και γεννά τη σκέψη ότι δεν επιλέχθηκε τυχαία η σπηλιά του Δικταίου για ένα τόσο σημαντικό γεγονός όπως η γέννηση του Δία, του πατέρα των θεών του Ολύμπου.

Μέσα στο Δικταίο Άντρο

Περνώντας την είσοδο του Δικταίου Άντρου θα βρεθείτε στον προθάλαμο και αμέσως θα νιώσετε τη διαφορά στη θερμοκρασία. Οι ακτίνες του ήλιου δεν μπορούν να φτάσουν μέχρι το εσωτερικό του Δικταίου και η υγρασία, όπως σε όλα τα σπήλαια, μπορεί να φτάσει και το 85%, ενώ επικρατεί απόλυτη ησυχία.

Αυτές οι συνθήκες είναι ιδανικές για να είναι το Δικταίο ένας σημαντικός βιότοπος με πλούσια πανίδα. Στον προθάλαμο φωλιάζουν αγριοπερίστερα και άλλες ποικιλίες πουλιών, ενώ πιο μέσα ζουν είδη από αρθρόποδα και η νυκτερίδα Mediterranean Ear Bat.

Στον προθάλαμο του Δικταίου βρέθηκαν τα θεμέλια κτιστού βωμού και αντικείμενα από προσφορές. Πάνω στο βωμό τοποθετούνταν οι προσφορές των προσκυνητών, όπως λάδι, μέλι, κρασί, σιτηρά, θυσιασμένα ζώα και στη συνέχεια τους έβαζαν φωτιά. Τα υπολείμματα από την καύση δεν έπαυαν να είναι προσφορές

γι' αυτό δεν επιτρεπόταν να πεταχτούν όπως τα κοινά σκουπίδια. Με σεβασμό συλλέγονταν στο πλάι του βωμού.

Στην πορεία του χρόνου το Δικταίο δεν σταμάτησε να χρησιμοποιείται έτσι λόγω της έλλειψης χώρου πολλά ευρήματα φαίνεται ότι έχουν εκτεθεί στη φωτιά πολλές φορές, από αλληπάλληλες καύσεις προσφορών πάνω στον ίδιο βωμό. Το δυσάρεστο βέβαια είναι ότι επειδή ο χώρος μέσα στους αιώνες δεν σταμάτησε να

είναι επισκέψιμος πολλά ευρήματα έχουν κλαπεί (συληθεί). Καθώς κατεβαίνετε προς το εσωτερικό του Δικταίου θα δείτε την αρχαία περιτείχιση του τεμένους, του ιερού χώρου δηλαδή.

Εσωτερικά το Δικταίο Αντρο αποτελείται από 5 θαλάμους μεγαλύτερους και μικρότερους. Το πιο εντυπωσιακό σημείο είναι η λίμνη που περιβάλλεται από τεράστιους σταλακτίτες και σταλαγμίτες και βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο.

Για να φτάσετε τη λίμνη του Δικταίου, καλό είναι να έχετε εξοπλιστεί με κατάλληλα παπούτσια και να θυμάστε ότι στα τέλη Σεπτέμβρη η λίμνη έχει την χαμηλότερη στάθμη της, ενώ το χειμώνα ανεβαίνει σημαντικά λόγω των βροχών.

Στη λίμνη θα δείτε το «μανδύα του Δία», ένα σταλακτίτη, που σαν πολυέλαιος κρέμεται πάνω από τη λίμνη και το σχήμα του στη φαντασία των ντόπιων φορτισμένη με τους μύθους αιώνων θυμίζει μανδύα.

Στο πίσω μέρος της λίμνης μπορείτε εύκολα να διακρίνετε ένα μικρό διαμέρισμα του Δικταίου Αντρο, εκεί που λένε ότι γεννήθηκε ο Πατέρας των Θεών.

Η λατρεία του Δία στο Δικταίο Αντρο

Το ιερό σπήλαιο του Δικταίου Αντρο φαίνεται ότι λειτουργούσε ως κεντρικό ιερό της Ανατολικής Κρήτης με δύο πιθανά παραρτήματα στην Πραισό και στο Παλαίικαστρο. Οι μύθοι που αφορούν το Δικταίο Αντρο είναι πολλοί, γεγονός που αποδεικνύει και τη σπουδαιότητά του για την Κρήτη και ολόκληρη την αρχαία Ελλάδα.

Το Δικταίο Αντρο μαζί με το Ιδαίο Αντρο στην κεντρική Κρήτη είναι τα σπουδαιότερα ιερά λατρευτικά σπήλαια της αρχαιότητας στην Κρήτη, και

μοιράζονται πολλούς μύθους. Ο πιο γνωστός μύθος είναι ασφαλώς η γέννηση του Δία, που όπως μας πληροφορεί ο Ησίοδος έλαβε χώρα κοντά στη πόλη Λύκτο της κεντρικής - ανατολικής Κρήτης, δηλαδή στο Δικταίο Αντρο.

Εξετάζοντας τα διάφορα ευρήματα φαίνεται ότι το σπήλαιο του Δικταίου χρησιμοποιήθηκε από τον άνθρωπο ήδη από τη βαθιά αρχαιότητα. Αρχικά πιθανότατα σαν χώρος κατοικίας και ταφών ενώ από τη 2η χιλιετία π.Χ. ως χώρος λατρείας μέχρι περίπου το 700 π.Χ.

Ο θεός που λατρεύεται στο Δικταίο είναι ο Δικταίος Δίας που απεικονίζεται στα αρχαιότερα αφιερώματα νεαρός, χωρίς γένια, πεθαίνει κάθε χρόνο και ξαναγεννιέται, μάλιστα με τρόπο θεαματικό καθώς φωτιά έβγαινε από το βάθος της σπηλιάς τη στιγμή της αναγέννησής του.

Σε ό,τι αφορά το τελετουργικό των εορτών προς τιμήν του Δία πληροφορίες αντλούμε από ένα σπουδαίο εύρημα, την κατατεμαχισμένη επιγραφή με τον Ύμνο του Δικταίου Δία. Όπως γράφει: «...Μέγιστε Κούρε (Δία)... έρχεσαι κάθε χρόνο στη Δίκη και ψάλλομε τον Ύμνο σου...χτυπώντας τις άρπες... με τον ήχο των αυλών...γύρω από το βωμό σου...»

Με τον Ύμνο παρακαλούσαν οι προσκυνητές του Δικταίου να τους βοηθήσει ώστε να έχουν ευημερία στις οικογένειές τους, στα κοπάδια τους, στα χωράφια, στα πλοία τους και να επικρατεί ειρήνη και δικαιοσύνη.

Ιστορία του Δικταίου Αντρο

Το Δικταίο Αντρο μέσα από τα μέχρι τώρα αρχαιολογικά ευρήματα υποδηλώνει αδιάκοπη ανθρώπινη παρουσία από το τέλος της Νεολιθικής περιόδου, δηλαδή τα τελευταία 6000 χρόνια.

Πιθανώς να κατοικήθηκε και να χρησιμοποιήθηκε για ταφές, πάντως σίγουρα λειτούργησε ως κέντρο λατρείας από την Μινωική μέχρι την Αρχαϊκή Εποχή (2000-700 π.Χ.) ενώ η λατρεία στο Δικταίο συνεχίστηκε σποραδικά μέχρι τα Ρωμαϊκά Χρόνια (1ος π.Χ.-1ος μ.Χ. αιώνας) με περιόδους άνθησης και σχετικής παρακμής.

Από τον 16ο μ.Χ. μέχρι το 1883 τη σπηλιά του Δικταίου χρησιμοποιούσαν ντόπιοι βοσκοί και κυνηγοί ως καταφύγιο. Η σημασία του Δικταίου Αντρο ως σπουδαίο λατρευτικό σπήλαιο της αρχαιότητας ανακαλύφθηκε τυχαία, όπως γίνεται τις περισσότερες φορές, το 1883. Το 1886 ο Ιταλός αρχαιολόγος Φρ. Άλμπερ (Federico Halbherr) έρχεται να κάνει τις πρώτες ανασκαφές μικρής κλίμακας.

Η πρώτη συστηματική ανασκαφή όμως ξεκίνησε το 1899 με επικεφαλής τον Άγγλο αρχαιολόγο, διευθυντή της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών, Ντέβιντ Χόγκαρθ. Η ανασκαφή έφερε στο φως ευρήματα που έκρυβε το Δικταίο για αιώνες και ήταν αρχαιότερα από αυτά που βρέθηκαν στο Ιδαίο Αντρο: έναν κτιστό βωμό, αναθήματα πιστών μέσα σε σχισμές των βράχων και άλλα τελετουργικά αντικείμενα.

Οροπέδιο Λασιθίου

Το **Οροπέδιο Λασιθίου** είναι δήμος αλλά και μια γραφική πεδιάδα που περικλείεται από βουνά. Βρίσκεται στο νομό Λασιθίου περίπου 70χμ ανατολικά του Ηρακλείου.

Το οροπέδιο είναι γνωστό και για τους γραφικούς πια ανεμόμυλους. Τις δεκαετίες του '50 και του '60 το οροπέδιο ήταν ένα από τα πρώτα αιολικά πάρκα της Ευρώπης. Υπήρχαν περίπου 16 χιλιάδες ανεμόμυλοι που αντλούσαν τα υπόγεια ύδατα, με τα οποία πότιζαν τις καλλιέργειες τους οι κάτοικοί του.

Γεωγραφία

Το σχήμα του οροπεδίου Λασιθίου είναι στενόμακρο, από την Ανατολή προς τη Δύση, σε μήκος 10 χιλιομέτρων και πλάτος 4-5 χιλιομέτρων. Στην ανατολική πλευρά υψώνεται ως νησίδα μέσα στην πεδιάδα ένας λόφος, η Κεφάλαια, και χωρίζει το οροπέδιο σε δυο μέρη. Το ανατολικό δεν έχει υπόγεια νερά, ενώ το δυτικό, που είναι σε έκταση πολύ μεγαλύτερη, έχει άφθονα υπόγεια νερά σε βάθος 8-16-18 μ., ανάλογα με τη θέση. Έχει μέσο όρο υψομέτρου τα 840 μέτρα.

Τα όρη που το περιβάλλουν είναι τα εξής:

- νοτιοανατολικά βρίσκεται ο κύριος όγκος της υψηλότερης κορυφής Σπαθί που βρίσκεται στα 2.148 μέτρα
- ανατολικά βρίσκεται η Τζίβη ή Αλόιδα στα 1.664 μέτρα
- Από το βορρά έχουμε τη Σελένα στα 1.559 μέτρα
- βορειοδυτικά το Λουλουδάκι που είναι στα 1.163 μέτρα
- Δυτικά βρίσκεται η Σκλόκα που είναι στα 1.298 μέτρα και ο Αφέντης Χριστός στα 2141 μ.
- Από το νότο έχουμε το Σαρακηνό που φτάνει στα 1.580 μέτρα, το Βιργιωμένο στα 1.414 και τέλος τη Μαγερεύτρα που έχει υψόμετρο 1.462 μέτρα

Λίμνη Βοτομός - Ζαρός

Έως το τέλος της δεκαετίας του '80, βόρεια του οικισμού του Ζαρού, στην ρίζα ακριβώς του βουνού υπήρχε ένας μικρός υδροβιότοπος γύρω από την πηγή «Βοτόμου», ο οποίος δημιουργήθηκε από τον κρατήρα της μεγάλης πηγής του Βοτόμου.

Το 1987 γύρω από την πηγή με παρεμβάσεις της Δασικής Υπηρεσίας δημιουργήθηκε η μικρή τεχνητή λίμνη η οποία μετατράπηκε σε έναν από τους σημαντικότερους χώρους δασικής αναψυχής του νησιού και σήμερα πλέον αποτελεί πόλο έλξης των επισκεπτών από όλο τον κόσμο που έρχονται να δουν από κοντά τη λίμνη και να περπατήσουν στην κατάφυτη περιοχή.

Ξεκινήστε από το πρωί απολαμβάνοντας τον καθαρό αέρα και τον καφέ σας στην λίμνη και αν θέλετε ακολουθήστε το μονοπάτι που θα σας οδηγήσει στο φαράγγι του Ζαρού προκειμένου να ευχαριστηθείτε τον περίπατο στην όμορφη φύση, τους καταρράκτες και το πράσινο για να καταλήξετε στο δάσος του Ρούβα.

Είκοσι λεπτά μετά τη λίμνη θα συναντήσετε το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου. Το μονοπάτι συνεχίζει ακριβώς πίσω από το μοναστήρι (προς τα αριστερά) και ανηφορίζει, για να μπει μετά από λίγο στο φαράγγι. Δυστυχώς, το δάσος που κάλυπτε το πρώτο 1/3 του φαραγγιού είχε καεί πριν από μερικά χρόνια και το θέαμα των πεσμένων κορμών φέρνει θλίψη.

Προσπεράστε το σημείο αυτό και απολαύστε την υπόλοιπη διαδρομή. Το μονοπάτι πότε ανηφορίζει και πότε κατηφορίζει βαθιά μέσα στο φαράγγι, δίπλα στο ρέμα που κυλάει τον χειμώνα και νωρίς την Άνοιξη. Σε ορισμένα δύσκολα σημεία της διαδρομής το δασαρχείο έχει κατασκευάσει μικρές ξύλινες γέφυρες και κάγκελα. Υπάρχουν χώροι ξεκούρασης με παγκάκια και βρύσες, είναι όμως καλύτερα να κρατάτε νερό μαζί σας, ιδίως το καλοκαίρι. Υπάρχουν πινακίδες σε όλη τη διαδρομή, πληροφορώντας σας για το υπόλοιπο της πορείας μέχρι τον Άγιο Ιωάννη. Ο Άγιος Ιωάννης είναι ένα αγαπημένο μέρος για κατασκήνωση το χειμώνα.

Είναι ένα μαγευτικό μέρος με άφθονο νερό, μεγάλα πλατάνια, παγκάκια, ξύλινα τραπέζια, ακόμη και τουαλέτες.

Είναι θαυμάσιο μέρος για να περάσει κανείς τη μέρα του κάνοντας μικρούς (ή μεγαλύτερους) περιπάτους στο δάσος τριγύρω. Η απόσταση από τη λίμνη μέχρι τον Άγιο Ιωάννη είναι περίπου 2-3 ώρες & 2 ώρες για την επιστροφή. Αν δεν θέλετε να περπατήσετε μπορείτε να πάτε με αυτοκίνητο 4x4 από την Γέργερη. Ο δρόμος είναι κακός χωματόδρομος, που συνεχίζει μέχρι το οροπέδιο της Νίδας.

Μάταλα

Μάταλα

Τα Μάταλα είναι παραθαλάσσιο χωριό στη Νότια Κρήτη, κοντά στη Φαιστό, το δεύτερο σε σημασία Μινωικό Ανάκτορο στην Κρήτη.

Τα Μάταλα έγιναν διάσημα όταν τη δεκαετία του 1960 έφτασαν εδώ χίπικς από όλο τον κόσμο για να ζήσουν στις περίφημες σπηλιές των Ματάλων που βρίσκονται δίπλα στην παραλία. «*The night is a starry dome and they're playin' that scratchy rock and roll beneath the Matala Moon*» κάπως έτσι περιγράφει τον ουρανό στα Μάταλα το τραγούδι "Carey" της Joni Mitchell. Τότε που μια μεγάλη παρέα καλλιτεχνών, ανάμεσά τους η Τζάνις Τζόπλιν, η Τζόαν Μπαέζ, ο Μπομπ Ντύλαν, περνούσαν τις ημέρες και τις νύχτες τους κάτω από τον Κρητικό ουρανό, στο όμορφο ψαροχώρι Μάταλα.

Τότε που το σύνθημα ήταν "Peace Man", συνοδευόμενο από το σήμα της ειρήνης με τα δυο δάχτυλα. Σήμερα τα Μάταλα δεν είναι πια αυτό που ήταν το 1960 και στις αρχές του 1970. Απέχουν πολύ από το μικρό χωριό που μάζευε τους χίπικς που πριν έρθουν εδώ διαδήλωναν στο Woodstock.

Σήμερα τα παιδιά των λουλουδιών δεν μένουν πιά στα Μάταλα, αλλά έχουν δώσει τη θέση τους σε χιλιάδες τουρίστες από όλον τον κόσμο που έρχονται εδώ για να δουν ένα θρυλικό μέρος, για να γευτούν κάτι από την γοητεία του παρελθόντος.

Τα Μάταλα είναι ιδανικά για όσους θέλουν να περάσουν τις διακοπές τους κοντά σε όμορφες παραλίες, μεγάλους αρχαιολογικούς χώρους και πολλά χωριά που διατηρούν το παραδοσιακό χρώμα τους.

Τα ίδια τα Μάταλα έχουν χάσει το περισσότερο από το παραδοσιακό χρώμα τους, αλλά κοντά σ' αυτά βρίσκονται παραδοσιακά χωριά όπως ο Σίβας και το Καμηλάρι, ενώ σε μια ακτίνα 20 χιλιομέτρων θα ανακαλύψετε πολύ περισσότερα.

Τα Μάταλα δεν προσφέρονται για τρελή νυχτερινή ζωή και ξεφάντωμα, αλλά υπάρχουν αρκετά μπαράκια για να πιείτε το ποτό σας και να ακούσετε μουσική πλάι στο κύμα.

Για όσους ενδιαφέρονται για την ιστορία της Κρήτης, η Φαιστός (Μινωικό Ανάκτορο), η Αγία Τριάδα (Μινωική Βίλλα) και η πόλη Γόρτυνα είναι πολύ κοντά στα Μάταλα. Η παραλία στα Μάταλα είναι θαυμάσια, ενώ στην περιοχή βρίσκεται ακόμα η παραλία Κόκκινη Αμμος και η παραλία Κομμός.

Πώς να πάτε στα Μάταλα

Τα Μάταλα βρίσκονται 71χλμ νότια από το Ηράκλειο, στον κόλπο της Μεσαράς, σε ένα πολύ όμορφο και γραφικό σημείο.

Από Ηράκλειο προς Μάταλα

Υπάρχουν 2 επιλογές:

- Θα ακολουθήσετε το δρόμο προς Μοίρες, που είναι κωμόπολη σε κεντρικό σημείο στην πεδιάδα της Μεσαράς. Ο δρόμος από το Ηράκλειο προς τις Μοίρες φτιάχνεται διαρκώς τα τελευταία χρόνια και το ταξίδι προς τη νότια Κρήτη έχει βελτιωθεί αισθητά σε ταχύτητα και ευκολία.
 - Όταν φτάσετε στις Μοίρες θα χρειαστεί να πάρετε την έξοδο προς Πιτσίδα και Μάταλα. Υπολογίστε ότι θα χρειαστείτε μια ώρα περίπου για να φτάσετε από το Ηράκλειο στα Μάταλα.
- Εναλλακτικά μπορείτε να διασχίσετε τις Μοίρες και να συνεχίσετε προς Τυμπάκι. Μερικά χιλιόμετρα μετά τις Μοίρες θα δείτε την πινακίδα προς Φαιστό. Μπορείτε είτε να σταματήσετε στη Φαιστό για να επισκεφτείτε το Μινωικό Ανάκτορο που κάποτε δέσποζε σε ολόκληρη την περιοχή ή να συνεχίσετε προς Πιτσίδα και Μάταλα.

- Ο δρόμος που οδηγεί στα Μάταλα είναι εξαιρετικός, ασφαλτοστρωμένος και με πολύ καλή σήμανση. Εξάλλου, κατευθύνεστε σε ένα από τα πιο σημαντικά τουριστικά αξιοθέατα της Κρήτης.

Από Χανιά και Ρέθυμνο προς Μάταλα:

Από Χανιά θα πάτε πρώτα στο Ρέθυμνο και από εκεί θα πάρετε το δρόμο προς Σπήλι. Περάστε το Σπήλι, συνεχίστε για Αγία Γαλήνη και Τυμπάκι. Μετά το Τυμπάκι θα συνεχίσετε προς Φαιστό και Μάταλα.

Υπολογίστε περίπου μια ώρα από Ρέθυμνο για Μάταλα, ενώ από Χανιά θα χρειαστείτε 45 λεπτά παραπάνω, δηλαδή σχεδόν 2 ώρες για να φτάσετε στα Μάταλα.

Παράρτημα

Χάρτης της πόλης του Ηρακλείου

